Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (όγδοο τμήμα)

της 26ης Ιουνίου 2025*

«Αίτηση αναιρέσεως – Κρατικές ενισχύσεις – Άρθρο 108, παράγραφος 3, ΣΛΕΕ – Φορολογικό καθεστώς – Διατάξεις περί φόρου εταιριών οι οποίες επιτρέπουν στις εταιρίες με φορολογική έδρα στην Ισπανία την απόσβεση της υπεραξίας που προκύπτει από την απόκτηση μεριδίων στο κεφάλαιο εταιριών με φορολογική έδρα εκτός του εν λόγω κράτους μέλους – Αποφάσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής με τις οποίες οι διατάξεις αυτές χαρακτηρίζονται ως καθεστώς κρατικών ενισχύσεων και διατάσσεται η ανάκτηση των ενισχύσεων, εξαιρουμένων εκείνων που αφορούν άμεσες και έμμεσες συμμετοχές που αποκτήθηκαν πριν από μια ορισμένη ημερομηνία την οποία καθόρισε η Επιτροπή προς προστασία της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης – Μεταγενέστερη απόφαση της Επιτροπής με την οποία διατάσσεται η ανάκτηση του συνόλου των ενισχύσεων που αφορούσαν έμμεσες συμμετοχές – Ασφάλεια δικαίου»

Στις συνεκδικαζόμενες υποθέσεις C-776/23 P έως C-780/23 P,

με αντικείμενο πέντε αιτήσεις αναιρέσεως δυνάμει του άρθρου 56 του Οργανισμού του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που ασκήθηκαν στις 14 Δεκεμβρίου 2023,

**Ευρωπαϊκή Επιτροπή**, εκπροσωπούμενη από την P. Němečková, τον B. Stromsky και τον C. Urraca Caviedes,

αναιρεσείουσα,

όπου οι λοιποί διάδικοι είναι:

**Βασίλειο της Ισπανίας**, εκπροσωπούμενο αρχικώς από την A. Gavela Llopis και τον I. Herranz Elizalde, στη συνέχεια από την A. Gavela Llopis,

προσφεύγον πρωτοδίκως (C-776/23 P),

**Banco Santander SA**, με έδρα το Santander (Ισπανία),

**Santusa Holding SL**, με έδρα την Boadilla del Monte (Ισπανία),

εκπροσωπούμενες από τους E. Abad Valdenebro, R. Calvo Salinero, A. Lamadrid de Pablo και την V. Romero Algarra, abogados,

**Abertis Infraestructuras SA**, με έδρα τη Βαρκελώνη (Ισπανία), εκπροσωπούμενη από τον E. Abad Valdenebro, τον R. Calvo Salinero, την M. Cenzual Aldaz, τον A. Lamadrid de Pablo και την V. Romero Algarra, abogados,

* Γλώσσα διαδικασίας: η ισπανική.

**Axa Mediterranean Holding SA**, με έδρα την Πάλμα ντε Μαγιόρκα (Ισπανία), εκπροσωπούμενη από τους E. Abad Valdenebro, R. Calvo Salinero, A. Lamadrid de Pablo και τις I. Otaegi Amundarain και V. Romero Algarra, abogados,

προσφεύγουσες πρωτοδίκως (C-777/23 P),

**Sociedad General de Aguas de Barcelona SA**, με έδρα τη Βαρκελώνη, εκπροσωπούμενη από τον J. Huelin Martínez de Velasco, abogado,

προσφεύγουσα πρωτοδίκως (C-778/23 P),

**Telefónica SA**, με έδρα τη Μαδρίτη (Ισπανία), εκπροσωπούμενη από τους J. Domínguez Pérez και J. Ruiz Calzado, abogados,

**Iberdrola SA**, με έδρα το Μπιλμπάο (Ισπανία), εκπροσωπούμενη από την S. Centeno Huerta και τους J. Domínguez Pérez και J. Ruiz Calzado, abogados,

προσφεύγουσες πρωτοδίκως (C-779/23 P),

**Ferrovial SE**, πρώην Ferrovial SA, με έδρα το Άμστερνταμ (Κάτω Χώρες),

**Serveo Servicios SA**, πρώην Ferrovial Servicios SA, με έδρα τη Μαδρίτη,

**Amey UK Ltd**, πρώην Amey UK plc, με έδρα το Λονδίνο (Ηνωμένο Βασίλειο),

εκπροσωπούμενες από τους E. Abad Valdenebro, R. Calvo Salinero, A. Lamadrid de Pablo και την V. Romero Algarra, abogados,

**Arcelormittal Spain Holding SL**, με έδρα τη Μαδρίτη, εκπροσωπούμενη από τους M. Muñoz Pérez και A. Santander Ruiz, abogados,

προσφεύγουσες πρωτοδίκως (C-780/23 P),

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (όγδοο τμήμα),

συγκείμενο από τους S. Rodin, πρόεδρο τμήματος, K. Λυκούργο (εισηγητή), πρόεδρο του τρίτου τμήματος, ασκούντα καθήκοντα δικαστή του ογδόου τμήματος, και O. Spineanu-Matei, δικαστή,

γενικός εισαγγελέας: A. Ράντος

γραμματέας: A. Calot Escobar

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία,

κατόπιν της αποφάσεως που έλαβε, αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα, να εκδικάσει την υπόθεση χωρίς ανάπτυξη προτάσεων,

εκδίδει την ακόλουθη

## Απόφαση

1 Με τις αιτήσεις αναιρέσεως, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ζητεί την αναίρεση των αποφάσεων του Γενικού Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης της 27ης Σεπτεμβρίου 2023, Ισπανία κατά Επιτροπής (T-826/14, EU:T:2023:582) (υπόθεση C-776/23 P), της 27ης Σεπτεμβρίου 2023, Banco Santander κ.λπ. κατά Επιτροπής (T-12/15, T-158/15 και T-258/15, EU:T:2023:583) (υπόθεση C-777/23 P), της 27ης Σεπτεμβρίου 2023, Sociedad General de Aguas de Barcelona κατά Επιτροπής (T-253/15, EU:T:2023:585) (υπόθεση C-778/23 P), της 27ης Σεπτεμβρίου 2023, Telefónica και Iberdrola κατά Επιτροπής (T-256/15 και T-260/15, EU:T:2023:586) (υπόθεση C-779/23 P), και της 27ης Σεπτεμβρίου 2023, Ferrovial κ.λπ. κατά Επιτροπής (T-252/15 και T-257/15, EU:T:2023:584) (υπόθεση C-780/23 P) (στο εξής: αναιρεσιβαλλόμενες αποφάσεις), με τις οποίες το Γενικό Δικαστήριο ακύρωσε την απόφαση (ΕΕ) 2015/314 της Επιτροπής, της 15ης Οκτωβρίου 2014, σχετικά με το μέτρο κρατικής ενίσχυσης SA.35550 (13/C) (πρώην 13/NN) (12/CP) που έθεσε σε εφαρμογή η Ισπανία – Καθεστώς φορολογικής απόσβεσης χρηματοοικονομικής υπεραξίας για απόκτηση συμμετοχών σε αλλοδαπή εταιρεία (ΕΕ 2015, L 56, σ. 38, στο εξής: επίδικη απόφαση).

## Το ιστορικό της διαφοράς

2 Στις 27 Δεκεμβρίου 2001 ο Ισπανός νομοθέτης θέσπισε τον Ley 24/2001, de Medidas Fiscales, Administrativas y del Orden Social (νόμο 24/2001 περί λήψεως φορολογικών και διοικητικών μέτρων, καθώς και μέτρων κοινωνικού χαρακτήρα) (BOE αριθ. 313, της 31ης Δεκεμβρίου 2001, σ. 50493). Με τον νόμο αυτό προστέθηκε νέο άρθρο 12, παράγραφος 5, στον Ley del Impuesto sobre Sociedades (νόμο περί φόρου εταιριών), με ισχύ από την 1η Ιανουαρίου 2002. Η διάταξη αυτή εντασσόταν στο πλαίσιο μεταρρύθμισης της οποίας αποτέλεσμα ήταν, μέσω της έκδοσης του Real Decreto Legislativo 4/2004, por el que se aprueba el texto refundido de la Ley del Impuesto sobre Sociedades (βασιλικού νομοθετικού διατάγματος 4/2004 περί εγκρίσεως του κωδικοποιημένου κειμένου του νόμου περί φόρου εταιριών), της 5ης Μαρτίου 2004 (BOE αριθ. 61, της 11ης Μαρτίου 2004, σ. 10951), η κωδικοποίηση του νόμου περί φόρου εταιριών (στο εξής: TRLIS).

3 Το άρθρο 12, παράγραφος 5, του TRLIS, σε συνδυασμό με το άρθρο του 21, προέβλεπε ότι οι εταιρίες με φορολογική έδρα στην Ισπανία που αποκτούν και διακρατούν αδιαλείπτως για χρονική περίοδο τουλάχιστον ενός έτους άμεση ή έμμεση συμμετοχή τουλάχιστον 5 % σε εταιρία η οποία, πρώτον, έχει φορολογική έδρα σε άλλη χώρα, δεύτερον, υπόκειται εκεί σε αντίστοιχο φόρο προς τον φόρο εταιριών που επιβάλλεται στην Ισπανία και, τρίτον, αποκτά εισοδήματα από τα οποία το 85 % προέρχεται από δραστηριότητες ασκούμενες εκτός Ισπανίας μπορούν να εκπέσουν, υπό τη μορφή απόσβεσης, από το φορολογητέο εισόδημά τους τη χρηματοοικονομική υπεραξία που προκύπτει από τη συμμετοχή αυτή.

4 Με γραπτές ερωτήσεις που κατέθεσαν κατά τα έτη 2005 και 2006, με στοιχεία αναφοράς E-4431/05, E-4772/05, E-5800/06 και P-5509/06 μέλη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου ζήτησαν από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή διευκρινίσεις σχετικά με τη συμβατότητα του καθεστώτος του άρθρου 12, παράγραφος 5, του TRLIS με τους κανόνες του δικαίου της Ένωσης για τις κρατικές ενισχύσεις.

5 Στις απαντήσεις που δόθηκαν επί των ερωτήσεων E-4431/05 και E-4772/05 στις 19 Ιανουαρίου και 17 Φεβρουαρίου 2006, αντιστοίχως, η Επιτροπή δήλωσε ότι το φορολογικό αυτό καθεστώς δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής των κανόνων του δικαίου της Ένωσης για τις κρατικές ενισχύσεις.

6 Με επιστολή της 26ης Μαρτίου 2007, η Επιτροπή ζήτησε εντούτοις από τις ισπανικές αρχές να της παράσχουν πληροφορίες προκειμένου να αξιολογήσει το πεδίο εφαρμογής και τα αποτελέσματα του εν λόγω φορολογικού καθεστώτος. Ειδικότερα, ζήτησε την παροχή πληροφοριών σχετικά με τα είδη συναλλαγών που κάλυπτε η εν λόγω διάταξη.

7 Με επιστολή της 4ης Ιουνίου 2007, οι ισπανικές αρχές απάντησαν στην Επιτροπή ότι, σύμφωνα με τη διοικητική ερμηνεία του, το φορολογικό καθεστώς του άρθρου 12, παράγραφος 5, του TRLIS ίσχυε μόνον για τη χρηματοοικονομική υπεραξία που προέκυπτε από την απόκτηση άμεσων συμμετοχών (στο εξής: επιστολή της 4ης Ιουνίου 2007).

8 Με έγγραφο της 10ης Οκτωβρίου 2007, περίληψη του οποίου δημοσιεύθηκε στις 21 Δεκεμβρίου 2007 (ΕΕ 2007, C 311, σ. 21), η Επιτροπή κοινοποίησε στο Βασίλειο της Ισπανίας την απόφασή της να κινήσει επίσημη διαδικασία έρευνας σύμφωνα με το άρθρο 88, παράγραφος 2, ΕΚ σχετικά με το φορολογικό καθεστώς του άρθρου 12, παράγραφος 5, του TRLIS.

9 Όσον αφορά τις λεγόμενες «ενδοκοινοτικές» συμμετοχές, ήτοι εκείνες που αφορούν την κατοχή από εταιρίες με φορολογική έδρα στην Ισπανία μεριδίων του κεφαλαίου εταιριών με φορολογική έδρα σε άλλο κράτος μέλος, η επίσημη διαδικασία έρευνας περατώθηκε με την απόφαση 2011/5/ΕΚ της Επιτροπής, της 28ης Οκτωβρίου 2009, σχετικά με τη φορολογική απόσβεση χρηματοοικονομικού εμπορικού κεφαλαίου για τη συμμετοχή σε ξένο μετοχικό κεφάλαιο C 45/07 (πρώην NN 51/07, πρώην CP 9/07), η οποία εφαρμόσθηκε από την Ισπανία (ΕΕ 2011, L 7, σ. 48).

10 Η απόφαση αυτή έχει ως εξής:

*«Άρθρο 1*

1. Το καθεστώς ενισχύσεων που εκτελείται από την Ισπανία βάσει του άρθρου 12.5 του [TRLIS] εφαρμόζεται παρανόμως από το Βασίλειο της Ισπανίας παραβιάζοντας το άρθρο 88, παράγραφος 3, [ΕΚ] και είναι ασυμβίβαστο με την κοινή αγορά σε ό,τι αφορά τις ενισχύσεις που παραχωρήθηκαν στους δικαιούχους προκειμένου να πραγματοποιήσουν ενδοκοινοτικές εξαγορές μετοχικού κεφαλαίου.

2. Ωστόσο, οι φορολογικές απαλλαγές που απόλαυσαν οι δικαιούχοι στις ενδοκοινοτικές εξαγορές μετοχικού κεφαλαίου, οι οποίες προέκυψαν βάσει του άρθρου 12.5 του TRLIS σχετικά με άμεσα ή έμμεσα δικαιώματα σε αλλοδαπές εταιρείες και που πληρούσαν όλες τις προϋποθέσεις που όριζε το καθεστώς ενισχύσεων πριν από την 21η Δεκεμβρίου 2007, πλην του όρου κατοχής μετοχικού κεφαλαίου συνεχώς για περίοδο τουλάχιστον ενός έτους, θα εξακολουθήσουν να εφαρμόζονται για ολόκληρη την περίοδο απόσβεσης που προβλέπεται από το καθεστώς ενισχύσεων.

3. Οι φορολογικές απαλλαγές που απόλαυσαν οι δικαιούχοι στις ενδοκοινοτικές εξαγορές μετοχικού κεφαλαίου, βάσει του άρθρου 12.5 του TRLIS, οι οποίες σχετίζονται με κάποια αμετάκλητη δέσμευση που συνέτρεχε πριν από την 21η Δεκεμβρίου 2007 σχετικά με την κατοχή των εν λόγων δικαιωμάτων, οι οποίες σχετίζονται με την ύπαρξη συμβολαίου το οποίο περιείχε

κάποιον αναβλητικό όρο σχετικά με το γεγονός ότι η εν λόγω συναλλαγή υπόκειτο στη δεσμευτική δικαιοδοσία κάποιας κανονιστικής αρχής και οι απαλλαγές οι οποίες αφορούν σε συναλλαγή που είχε κοινοποιηθεί πριν από την 21η Δεκεμβρίου 2007, θα εξακολουθήσουν να εφαρμόζονται για ολόκληρη την περίοδο απόσβεσης που προβλέπεται από το καθεστώς ενισχύσεων για το μέρος των δικαιωμάτων που αποκτήθηκαν μετά την ημερομηνία άρσης της αναβλητικής αίρεσης.

[…]

*Άρθρο 4*

1. Η Ισπανία θα προβεί στην ανάκτηση της ασυμβίβαστης ενίσχυσης που αντιστοιχεί στη φορολογική απαλλαγή που προέκυψε από το καθεστώς που ορίζεται στο άρθρο 1, παράγραφος 1, από τους δικαιούχους, των οποίων τα δικαιώματα σε αλλοδαπές επιχειρήσεις, τα οποία αποκτήθηκαν στο πλαίσιο ενδοκοινοτικών εξαγορών, δεν πληρούν τις προϋποθέσεις που ορίζονται στο άρθρο 1, παράγραφος 2.

[…]

4. Η Ισπανία θα ανακαλέσει κάθε εκκρεμούσα φορολογική απαλλαγή που παραχωρήθηκε στο πλαίσιο του καθεστώτος που ορίζεται στο άρθρο 1, παράγραφος 1, μετά την ημερομηνία υιοθέτησης της παρούσας απόφασης, με εξαίρεση τις απαλλαγές που αφορούν δικαιώματα σε αλλοδαπές εταιρείες που πληρούν τις προϋποθέσεις που ορίζονται στο άρθρο 1, παράγραφος 2.

[…]»

11 Το άρθρο 1, παράγραφοι 2 και 3, της εν λόγω απόφασης στηρίζεται ιδίως στις ακόλουθες αιτιολογικές σκέψεις της:

«(167) […] η Επιτροπή καταλήγει στο συμπέρασμα ότι οι δικαιούχοι του επίμαχου μέτρου είχαν λόγους δικαιολογημένης εμπιστοσύνης να πιστεύουν ότι η ενίσχυση δεν θα ανακτάτο και, ως εκ τούτου, δεν προβαίνει σε ανάκτηση των φορολογικών ενισχύσεων που παραχωρήθηκαν στους εν λόγω δικαιούχους στο πλαίσιο συμμετοχής, άμεσης ή έμμεσης, εκ μέρους μιας ισπανικής [αγοράστριας] εταιρείας, σε κάποια αλλοδαπή εταιρεία πριν από την ημερομηνία δημοσίευσης […] στην *Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων* της απόφασης της Επιτροπής να εκκινήσει τη διαδικασία της επίσημης έρευνας σύμφωνα με το άρθρο 88, παράγραφος 2, [ΕΚ]. […]

[…]

(170) […] σε εκείνες τις περιπτώσεις που η ισπανική εταιρεία δεν κατείχε άμεσα ή έμμεσα τα δικαιώματα παρά μόνο μετά την 21η Δεκεμβρίου 2007, θα ανακτηθεί από τον εν λόγω δικαιούχο κάθε ασυμβίβαστη ενίσχυση, εκτός εάν, πρώτον, πριν από την 21η Δεκεμβρίου 2007 συνέτρεχε κάποια αμετάκλητη δέσμευση, εκ μέρους της ισπανικής εταιρείας αγοραστή, σχετικά με την κατοχή των εν λόγων δικαιωμάτων, δεύτερον, εάν το συμβόλαιο περιείχε κάποιον αναβλητικό όρο σχετικά με το γεγονός ότι η εν λόγω συναλλαγή υπόκειτο στη δεσμευτική δικαιοδοσία κάποιας κανονιστικής αρχής και, τρίτον, εάν η συναλλαγή είχε κοινοποιηθεί πριν από την 21η Δεκεμβρίου 2007. […]

[…]

(175) […] δεδομένου του ότι υπήρχε δικαιολογημένη εμπιστοσύνη μέχρι την ημερομηνία δημοσίευσης της απόφασης κινήσεως της διαδικασίας, η Επιτροπή αποποιείται κατ' εξαίρεση την ανάκτηση οποιουδήποτε φορολογικού οφέλους προέκυψε από την εφαρμογή του καθεστώτος ενισχύσεων στις ενισχύσεις σχετικά με μετοχικά κεφάλαια αλλοδαπών εταιρειών που ελέγχονταν άμεσα ή έμμεσα από ισπανικές εταιρείες πριν από τη δημοσίευση στην *Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων* της απόφασης της Επιτροπής να κινήσει τη διαδικασία επίσημης έρευνας σύμφωνα με το άρθρο 88, παράγραφος 2, [ΕΚ], εκτός εάν, πρώτον, πριν από την 21η Δεκεμβρίου 2007 συνέτρεχε κάποια αμετάκλητη δέσμευση, εκ μέρους της ισπανικής αγοράστριας εταιρείας, σχετικά με την κατοχή των εν λόγων δικαιωμάτων, δεύτερον, εάν το συμβόλαιο περιείχε κάποιον αναβλητικό όρο σχετικά με το γεγονός ότι η εν λόγω συναλλαγή υπόκειτο στη δεσμευτική δικαιοδοσία κάποιας κανονιστικής αρχής και, τρίτον, εάν η συναλλαγή είχε κοινοποιηθεί πριν από την 21η Δεκεμβρίου 2007.»

12 Όσον αφορά τις συμμετοχές εταιριών με φορολογική έδρα στην Ισπανία στο κεφάλαιο εταιριών με φορολογική έδρα εκτός Ευρωπαϊκής Ένωσης, η επίσημη διαδικασία έρευνας περατώθηκε με την απόφαση 2011/282/ΕΕ της Επιτροπής, της 12ης Ιανουαρίου 2011, σχετικά με τη φορολογική απόσβεση χρηματοοικονομικής υπεραξίας για τη συμμετοχή σε ξένο μετοχικό κεφάλαιο αριθ. C 45/07 (πρώην NN 51/07, πρώην CP 9/07) εφαρμοσθείσα από την Ισπανία, απόφαση η οποία διορθώθηκε στις 3 Μαρτίου και στις 26 Νοεμβρίου 2011 (στο εξής: απόφαση 2011/282).

13 Η απόφαση αυτή έχει ως εξής:

*«Άρθρο 1*

1. Το καθεστώς ενισχύσεων που εφαρμόζεται από την Ισπανία βάσει του άρθρου 12.5 του [TRLIS] τέθηκε παράνομα σε ισχύ από την Ισπανία, κατά παράβαση του άρθρου 108 παράγραφος 3 [ΣΛΕΕ], είναι ασυμβίβαστο με την εσωτερική αγορά σε ό,τι αφορά τις ενισχύσεις που παραχωρήθηκαν στους δικαιούχους προκειμένου να πραγματοποιήσουν εξαγορές μετοχικού κεφαλαίου εκτός της ΕΕ.

2. Ωστόσο, οι φορολογικές απαλλαγές που απόλαυσαν οι δικαιούχοι για εξαγορές μετοχικού κεφαλαίου εκτός της ΕΕ, οι οποίες χορηγήθηκαν δυνάμει του άρθρου 12.5 του TRLIS σε σχέση με άμεσα ή έμμεσα δικαιώματα σε αλλοδαπές εταιρείες που πληρούσαν τις σχετικές προϋποθέσεις που όριζε το καθεστώς ενισχύσεων πριν από την 21η Δεκεμβρίου του 2007, πλην του όρου της κατοχής του μετοχικού τους κεφαλαίου συνεχώς για περίοδο τουλάχιστον ενός έτους, μπορούν να εξακολουθήσουν να εφαρμόζονται καθ' όλη την περίοδο απόσβεσης που προσδιορίζεται από το καθεστώς ενισχύσεων.

3. Οι φορολογικές απαλλαγές που απόλαυσαν οι δικαιούχοι στις εκτός της ΕΕ εξαγορές μετοχικού κεφαλαίου δυνάμει του άρθρου 12.5 του TRLIS, οι οποίες συνδέονται με αμετάκλητη δέσμευση, αναληφθείσα πριν από την 21η Δεκεμβρίου του 2007, για την κατοχή των εν λόγων δικαιωμάτων σε περίπτωση που το συμβόλαιο περιείχε αναβλητικό όρο σχετικά με το γεγονός ότι η εν λόγω συναλλαγή υπόκειτο στη δεσμευτική δικαιοδοσία κάποιας κανονιστικής αρχής και που η συναλλαγή είχε κοινοποιηθεί πριν από την 21η Δεκεμβρίου του 2007, δύνανται να εξακολουθήσουν να εφαρμόζονται, για ολόκληρη την περίοδο απόσβεσης που προβλέπεται από το καθεστώς ενισχύσεων, για τα κατεχόμενα δικαιώματα από την ημερομηνία άρσης της αναβλητικής αίρεσης.

4. Επιπλέον, οι φορολογικές απαλλαγές που απόλαυσαν οι δικαιούχοι δυνάμει του άρθρου 12.5 TRLIS για εξαγορές εκτός της ΕΕ που πραγματοποιήθηκαν μέχρι την ημερομηνία δημοσίευσης της παρούσας απόφασης στην *Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης*, οι οποίες συνδέονται με τον άμεσο ή έμμεσο έλεγχο της πλειοψηφίας του μετοχικού κεφαλαίου σε αλλοδαπές εταιρείες εγκατεστημένες στην Κίνα, την Ινδία ή σε άλλες χώρες στις οποίες έχει αποδειχθεί ή μπορεί να αποδειχθεί η ύπαρξη σαφών νομικών φραγμών για διασυνοριακές συνενώσεις επιχειρήσεων, μπορούν να εξακολουθήσουν να εφαρμόζονται καθ' όλη την περίοδο απόσβεσης που προσδιορίζεται από το καθεστώς ενισχύσεων.

5. Οι φορολογικές απαλλαγές που απόλαυσαν οι δικαιούχοι στις εκτός της ΕΕ εξαγορές μετοχικού κεφαλαίου δυνάμει του άρθρου 12.5 TRLIS, οι οποίες συνδέονται με αμετάκλητη δέσμευση αναληφθείσα πριν τη δημοσίευση της παρούσας απόφασης στην *Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης*, για την κατοχή των εν λόγω δικαιωμάτων σε αλλοδαπές επιχειρήσεις εγκατεστημένες στην Κίνα, την Ινδία ή σε άλλες χώρες στις οποίες έχει αποδειχθεί ή μπορεί να αποδειχθεί η ύπαρξη σαφών νομικών φραγμών στις διασυνοριακές συνενώσεις επιχειρήσεων, σε περίπτωση που το συμβόλαιο περιέχει αναβλητικό όρο σχετικά με το γεγονός ότι η εν λόγω συναλλαγή υπόκειται σε δεσμευτική δικαιοδοσία κάποιας κανονιστικής αρχής και που η συναλλαγή κοινοποιήθηκε πριν από τη δημοσίευση της παρούσας απόφασης στην *Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης*, δύνανται να εξακολουθήσουν να εφαρμόζονται, για ολόκληρη την περίοδο απόσβεσης που προβλέπεται από το καθεστώς ενισχύσεων, για τα κατεχόμενα δικαιώματα από την ημερομηνία άρσης της αναβλητικής αίρεσης.

[…]

*Άρθρο 4*

1. Η Ισπανία θα ανακτήσει την ασυμβίβαστη ενίσχυση που αντιστοιχεί στη φορολογική απαλλαγή δυνάμει του καθεστώτος που αναφέρεται στο άρθρο 1 παράγραφος 1, από τους δικαιούχους, των οποίων τα δικαιώματα σε αλλοδαπές επιχειρήσεις, τα οποία αποκτήθηκαν στο πλαίσιο εξαγορών εκτός ΕΕ, δεν πληρούν τις προϋποθέσεις που ορίζονται στο άρθρο 1 παράγραφοι 2 έως 5.

[…]

4. Η Ισπανία θα ακυρώσει, από την ημερομηνία έκδοσης της παρούσας απόφασης, κάθε εκκρεμούσα φορολογική απαλλαγή που παραχωρήθηκε στο πλαίσιο του καθεστώτος που αναφέρεται στο άρθρο 1 παράγραφος 1, με εξαίρεση τις απαλλαγές που αφορούν δικαιώματα σε αλλοδαπές εταιρείες που πληρούν τις προϋποθέσεις που ορίζονται στο άρθρο 1 παράγραφος 2.

[…]»

14 Το άρθρο 1, παράγραφοι 2 και 5, της εν λόγω απόφασης στηρίζεται ιδίως στην αιτιολογική της σκέψη 210 η οποία έχει ως εξής:

«Ωστόσο, δεδομένου του ότι υπήρχε δικαιολογημένη εμπιστοσύνη μέχρι την ημερομηνία δημοσίευσης της απόφασης κινήσεως της διαδικασίας, η Επιτροπή αποδέχεται ότι η εφαρμογή δύναται να συνεχιστεί σε όλη τη διάρκεια της περιόδου απόσβεσης που έχει καθοριστεί από το καθεστώς ενισχύσεων και παραιτείται κατ' εξαίρεση από την ανάκτηση οποιουδήποτε φορολογικού οφέλους που προέκυψε από την εφαρμογή του καθεστώτος ενισχύσεων στις συμμετοχές που κατείχαν άμεσα ή έμμεσα ισπανικές εταιρείες σε μετοχικά κεφάλαια αλλοδαπών

εταιρειών πριν από τη δημοσίευση στην *Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης* της απόφασης της Επιτροπής να κινήσει τη διαδικασία επίσημης έρευνας σύμφωνα με το άρθρο 108 παράγραφος 2 [ΣΛΕΕ], εκτός εάν, πρώτον, πριν από την 21η Δεκεμβρίου του 2007 συνέτρεχε κάποια αμετάκλητη δέσμευση, εκ μέρους της ισπανικής αγοράστριας εταιρείας, σχετικά με την κατοχή των εν λόγων δικαιωμάτων, και, δεύτερον, εάν το συμβόλαιο περιείχε κάποιον αναβλητικό όρο σχετικά με το γεγονός ότι η εν λόγω συναλλαγή υπόκειτο στη δεσμευτική δικαιοδοσία κάποιας κανονιστικής αρχής και, τρίτον, εάν η συναλλαγή είχε κοινοποιηθεί πριν από την 21η Δεκεμβρίου του 2007. Επιπλέον, η Επιτροπή πρέπει να παραιτηθεί από την ανάκτηση και αποδέχεται ότι η εφαρμογή δύναται επίσης να συνεχιστεί σε όλη τη διάρκεια της περιόδου απόσβεσης που έχει καθοριστεί από το καθεστώς ενισχύσεων για κάθε φορολογικό όφελος που προέκυψε από την εφαρμογή του καθεστώτος ενισχύσεων στις συναλλαγές πλειοψηφικών συμμετοχών που πραγματοποιήθηκαν πριν από τη δημοσίευση της παρούσας απόφασης και οι οποίες αφορούν τρίτες χώρες στις οποίες η ύπαρξη σαφών νομικών εμποδίων στις διασυνοριακές συνενώσεις εταιρειών είναι δεόντως αιτιολογημένη σύμφωνα με τις αρχές που προβλέπει η παρούσα απόφαση».

15 Με μήνυμα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου της 12ης Απριλίου 2012, οι ισπανικές αρχές ενημέρωσαν την Επιτροπή ότι στις 21 Μαρτίου 2012 η Dirección General de Tributos (Γενική Διεύθυνση Φορολογίας, Ισπανία) (στο εξής: DGT) είχε εκδώσει δεσμευτική γνώμη, η οποία ίσχυε και για τις συναλλαγές που είχαν πραγματοποιηθεί πριν από την ημερομηνία αυτή.

16 Κατά την εν λόγω γνώμη, το άρθρο 12, παράγραφος 5, του TRLIS, σε συνδυασμό με το άρθρο 21 του TRLIS, έπρεπε να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι ισχύει τόσο για τις άμεσες συμμετοχές όσο και για τις έμμεσες συμμετοχές. Συνεπώς, έπρεπε να γίνει δεκτό ότι οι κατά το άρθρο 21 του TRLIS δραστηριότητες στην αλλοδαπή μπορούν να ασκούνται και από επιχειρησιακή μονάδα που ανήκει σε δεύτερου ή απώτερου επιπέδου θυγατρική μιας εταιρίας χαρτοφυλακίου. Δεδομένου ότι το άρθρο 12, παράγραφος 5, του TRLIS αποσκοπεί στην προώθηση της διεθνοποίησης και των ξένων επενδύσεων των ισπανικών εταιριών, η εξαίρεση από την εφαρμογή του των επενδύσεων που υλοποιούνται σε αλλοδαπές εταιρίες χαρτοφυλακίου θα αντέκειτο στο πνεύμα της διάταξης. Κατά την εν λόγω γνώμη, το άρθρο 21 του TRLIS κάνει εξάλλου ρητή μνεία των έμμεσων συμμετοχών, ενώ σε αυτές αναφέρονται και οι αποφάσεις 2011/5 και 2011/282.

17 Μεταξύ της 4ης Ιουλίου 2012 και της 1ης Ιουλίου 2013 η Επιτροπή απέστειλε στο Βασίλειο της Ισπανίας διάφορα ερωτήματα και αιτήματα παροχής πληροφοριών σχετικά με την ως άνω διοικητική ερμηνεία.

18 Με έγγραφο της 17ης Ιουλίου 2013, περίληψη του οποίου δημοσιεύθηκε στις 7 Σεπτεμβρίου 2013 (ΕΕ 2013, C 258, σ. 8), η Επιτροπή κοινοποίησε στο Βασίλειο της Ισπανίας την απόφασή της να κινήσει την επίσημη διαδικασία έρευνας του άρθρου 108, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ, λαμβανομένων υπόψη των συνεπειών που προέκυπταν από τη νέα αυτή διοικητική ερμηνεία, η οποία διατυπώθηκε στις 21 Μαρτίου 2012 και μετέβαλε εκείνη που είχε κοινοποιηθεί στην Επιτροπή με την επιστολή της 4ης Ιουνίου 2007.

19 Με την απόφαση αυτή, όπως συνοψίζεται στην *Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης*, η Επιτροπή εκτίμησε τα εξής:

«Στις 28 Οκτωβρίου 2009 και στις 12 Ιανουαρίου 2011, η Επιτροπή εξέδωσε δύο αρνητικές αποφάσεις σχετικά με την ανάκτηση των ενισχύσεων που χορηγήθηκαν στους δικαιούχους, βάσει του άρθρου 12 παράγραφος 5 του νόμου TRLIS […]. Ωστόσο, η Επιτροπή αποφάσισε να περιορίσει το πεδίο εφαρμογής της υποχρέωσης ανάκτησης λόγω της ύπαρξης δικαιολογημένης εμπιστοσύνης.

[…] τον Μάρτιο 2012, σε απάντηση σε αίτημα για φορολογική γνωμοδότηση, το ισπανικό Υπουργείο Οικονομικών έδωσε δεσμευτική διοικητική ερμηνεία του άρθρου 12 παράγραφος 5 του νόμου TRLIS, με αναδρομική εφαρμογή, επιτρέποντας τις φορολογικές εκπτώσεις για την οικονομική υπεραξία που πρέπει να εφαρμόζονται σε διάφορα επίπεδα συμμετοχών. Μέχρι τότε, σύμφωνα με τις εξηγήσεις που έδωσε η Ισπανία κατά τη διοικητική διαδικασία που οδήγησε [στις αποφάσεις 2011/5 και 2011/282], ήταν πάγια πρακτική ότι το μέτρο θα μπορούσε να εφαρμοστεί μόνο για την οικονομική υπεραξία που προκύπτει από άμεσες συμμετοχές.

[…]

Ακόμη και αν [οι αποφάσεις 2011/5 και 2011/282 κάνουν] μνεία τόσο σε άμεσες όσο και σε έμμεσες συμμετοχές, αυτό συμβαίνει απλώς και μόνο επειδή τέτοιες αποφάσεις αναφέρονται στο κείμενο των σχετικών νομοθετικών διατάξεων. Η Επιτροπή παρατηρεί, ωστόσο, ότι το περιεχόμενο μιας απόφασης για κρατικές ενισχύσεις πρέπει να εκτιμάται όχι μόνο σε σχέση με το ίδιο το κείμενο της αποφάσεως, αλλά και λαμβανομένου υπόψη του καθεστώτος ενισχύσεων, όπως περιγράφεται από το ενδιαφερόμενο κράτος μέλος κατά τη διάρκεια της διοικητικής διαδικασίας. […]

Στο παρόν στάδιο, η Επιτροπή είναι της γνώμης ότι με τη διεύρυνση του πεδίου εφαρμογής του μέτρου και, κατά συνέπεια, του αριθμού των πράξεων και, ενδεχομένως και των δυνητικών δικαιούχων του καθεστώτος, η Ισπανία εισήγαγε σημαντικές αλλαγές στο καθεστώς, το οποίο κρίθηκε από την Επιτροπή ως παράνομη και ασυμβίβαστη κρατική ενίσχυση.

[…]

Επομένως, στο παρόν στάδιο, η Επιτροπή θεωρεί ότι η νέα διοικητική ερμηνεία συνιστά νέα ενίσχυση.

Στο παρόν στάδιο, η Επιτροπή θεωρεί ότι η δικαιολογημένη εμπιστοσύνη που αναγνωρίζεται [με τις αποφάσεις 2011/5 και 2011/282] δεν μπορεί να επεκταθεί (αναδρομικά) σε καταστάσεις (έμμεσης συμμετοχής), που δεν καλύπτονται από το πεδίο εφαρμογής του μέτρου κατά το χρόνο της έκδοσης [των αποφάσεων αυτών].»

20 Κατά το πέρας της ως άνω επίσημης διαδικασίας έρευνας, η Επιτροπή εξέδωσε την επίδικη απόφαση, η οποία έχει ως εξής:

*«Άρθρο 1*

Η νέα διοικητική ερμηνεία που εξέδωσε το Βασίλειο της Ισπανίας, βάσει της οποίας επεκτείνεται το πεδίο εφαρμογής του άρθρου 12 παράγραφος 5 του [TRLIS] ώστε να καλύπτει και τις έμμεσες συμμετοχές σε αλλοδαπές εταιρείες μέσω της άμεσης απόκτησης συμμετοχών σε αλλοδαπές

εταιρείες χαρτοφυλακίου, και η οποία τέθηκε παράνομα σε ισχύ από την Ισπανία, κατά παράβαση του άρθρου 108 παράγραφος 3 [ΣΛΕΕ], είναι ασυμβίβαστη με την εσωτερική αγορά.

[…]

*Άρθρο 4*

1. Το Βασίλειο της Ισπανίας υποχρεούται να άρει το καθεστώς ενισχύσεων που αναφέρεται στο άρθρο 1, όσον αφορά την ενίσχυση που χορηγείται σε δικαιούχους κατά την έμμεση απόκτηση συμμετοχών σε αλλοδαπές εταιρείες μέσω της άμεσης εξαγοράς συμμετοχών σε εταιρείες χαρτοφυλακίου, στο μέτρο που είναι ασυμβίβαστη με την εσωτερική αγορά.

2. Το Βασίλειο της Ισπανίας θα ανακτήσει από τους δικαιούχους την ασυμβίβαστη ενίσχυση η οποία χορηγήθηκε δυνάμει του καθεστώτος που αναφέρεται στο άρθρο 1.

3. Τα ποσά, η ανάκτηση των οποίων εκκρεμεί, υπόκεινται σε τόκους από την ημερομηνία που τέθηκαν στη διάθεση των δικαιούχων έως και την ανάκτησή τους.

[…]

5. Το Βασίλειο της Ισπανίας θα ακυρώσει, από την ημερομηνία έκδοσης της παρούσας απόφασης, κάθε εκκρεμούσα καταβολή ενίσχυσης στο πλαίσιο του καθεστώτος που αναφέρεται στο άρθρο 1.

[…]»

21 Στην αιτιολογική σκέψη 25 της επίδικης απόφασης, η Επιτροπή εξήγησε ότι, κατά την εκτίμησή της, ως «άμεση συμμετοχή» νοείται η αγορά συμμετοχών από μια εταιρία στο μετοχικό κεφάλαιο άλλης εταιρίας και ως «έμμεση συμμετοχή» η εξαγορά συμμετοχών από μια εταιρία στο μετοχικό κεφάλαιο άλλης εταιρίας σε δεύτερο ή απώτερο επίπεδο λόγω προηγούμενης άμεσης απόκτησης συμμετοχών, με αποτέλεσμα η αποκτώσα τη συμμετοχή επιχείρηση να κατέχει με έμμεσο τρόπο συμμετοχές σε θυγατρικές εταιρίες που βρίσκονται σε δεύτερο ή απώτερο επίπεδο.

22 Στην αιτιολογική σκέψη 26 της επίδικης απόφασης, η Επιτροπή διευκρίνισε ότι, εν προκειμένω, η έμμεση απόκτηση συμμετοχών είναι αποτέλεσμα απόκτησης άμεσων συμμετοχών στα ίδια κεφάλαια αλλοδαπής εταιρίας χαρτοφυλακίου και ότι ως «εταιρίες χαρτοφυλακίου» νοούνται οι εταιρίες των οποίων ο κύριος σκοπός συνίσταται στην υπαγωγή στην κυριότητά τους των μετοχών άλλων εταιριών εκμετάλλευσης, ενώ οι εταιρίες χαρτοφυλακίου δεν ασκούν καμία οικονομική δραστηριότητα και, επομένως, δεν μπορούν να δημιουργήσουν μόνες τους υπεραξία, η οποία παράγεται αντιθέτως σε απώτερα επίπεδα από τις εταιρίες εκμετάλλευσης.

23 Στις αιτιολογικές σκέψεις 33 έως 36 της επίδικης απόφασης γίνεται μνεία των εγγράφων από τα οποία προκύπτει ότι, αρχικώς, η DGT και το Tribunal Económico-Administrativo Central (κεντρικό οικονομικό-διοικητικό δικαστήριο, Ισπανία) είχαν εξαιρέσει τις έμμεσες συμμετοχές από το πεδίο εφαρμογής του άρθρου 12, παράγραφος 5, του TRLIS.

24 Στις αιτιολογικές σκέψεις 95 έως 101 της επίδικης απόφασης, η Επιτροπή τόνισε ότι οι αποφάσεις 2011/5 και 2011/282 είχαν ως αντικείμενο την αξιολόγηση της συμβατότητας με την εσωτερική αγορά του καθεστώτος του άρθρου 12, παράγραφος 5, του TRLIS, όπως αυτό παρουσιάστηκε από τις ισπανικές αρχές κατά τη διάρκεια της διοικητικής διαδικασίας που είχε οδηγήσει στην

έκδοση των αποφάσεων αυτών. Με την επιστολή της 4ης Ιουνίου 2007, το Βασίλειο της Ισπανίας είχε εξηγήσει ότι επιτρεπόταν μόνο η φορολογική έκπτωση της χρηματοοικονομικής υπεραξίας από άμεσες συμμετοχές. Επιπλέον, λαμβανομένης υπόψη της πρακτικής της DGT και των αποφάσεων του Tribunal Económico-Administrativo Central (κεντρικού οικονομικού-διοικητικού δικαστηρίου), οι αποφάσεις 2011/5 και 2011/282 αφορούσαν μόνο τις άμεσες συμμετοχές. Η νέα διοικητική ερμηνεία η οποία υιοθετήθηκε από τον Μάρτιο του 2012 δεν καλύπτεται συνεπώς κατά την Επιτροπή από τις αποφάσεις αυτές.

25 Κατά την αιτιολογική σκέψη 151 της επίδικης απόφασης:

«[…] η διάκριση μεταξύ των άμεσων και των έμμεσων συμμετοχών θεωρήθηκε άνευ σημασίας για τους σκοπούς της αξιολόγησης που απαιτούνταν στο πλαίσιο [των αποφάσεων 2011/5 και 2011/282]. […]»

26 Στην αιτιολογική σκέψη 189 της επίδικης απόφασης, η Επιτροπή παρατήρησε ότι το Βασίλειο της Ισπανίας και τα ενδιαφερόμενα τρίτα μέρη ισχυρίστηκαν ότι η δικαιολογημένη εμπιστοσύνη που αναγνωρίστηκε με τις αποφάσεις 2011/5 και 2011/282 καλύπτει και τις έμμεσες συμμετοχές.

27 Για τους λόγους που εκτίθενται στις αιτιολογικές σκέψεις 190 έως 200 της επίδικης απόφασης, η Επιτροπή δεν συμμερίστηκε την ως άνω επιχειρηματολογία. Ως προς το ζήτημα αυτό, εκτίμησε, μεταξύ άλλων, τα εξής:

«(190) Η Επιτροπή […] θεωρεί ότι η δικαιολογημένη εμπιστοσύνη που αναγνωρίζεται [με τις αποφάσεις 2011/5 και 2011/282] δεν μπορεί να επεκταθεί κατά τρόπο ώστε να καλύπτει καταστάσεις (έμμεσες συμμετοχές που προκύπτουν από την απόκτηση συμμετοχών σε εταιρεία χαρτοφυλακίου) οι οποίες δεν καλύπτονταν από το πεδίο εφαρμογής του μέτρου κατά τον χρόνο έκδοσης των [αποφάσεων 2011/5 και 2011/282]. Πράγματι, η δικαιολογημένη εμπιστοσύνη μπορεί να βασίζεται μόνο σε αντικειμενικά στοιχεία τα οποία είναι γνωστά κατά τον χρόνο έκδοσης μιας απόφασης και όχι σε μελλοντικά γεγονότα, όπως η εισαγωγή νέας διοικητικής ερμηνείας.

[…]

(193) […] Η Επιτροπή είναι της άποψης ότι οι εταιρείες που απέκτησαν έμμεσες συμμετοχές δεν μπορούν να επικαλεστούν την ύπαρξη δικαιολογημένης εμπιστοσύνης ότι οι έμμεσες συμμετοχές διέπονταν από τις διατάξεις του άρθρου 12 παράγραφος 5 του νόμου TRLIS, δεδομένου ότι οι εν λόγω εταιρείες είχαν πλήρη επίγνωση της διοικητικής πρακτικής που εφάρμοζαν οι φορολογικές αρχές και το [Tribunal Económico-Administrativo Central (κεντρικό οικονομικό-διοικητικό δικαστήριο)] έως το 2012. […]

[…]

(197) Όσον αφορά τους ισχυρισμούς της Ισπανίας και των ενδιαφερομένων τρίτων μερών σύμφωνα με τους οποίους οι απαντήσεις στις γραπτές κοινοβουλευτικές ερωτήσεις δημιουργούσαν δικαιολογημένη εμπιστοσύνη για τους δικαιούχους της ενίσχυσης, η Επιτροπή επισημαίνει ότι οι γραπτές κοινοβουλευτικές ερωτήσεις δεν επικεντρώνονταν στη διαφοροποίηση μεταξύ των άμεσων και των έμμεσων συμμετοχών, αλλά διατύπωναν ερωτήματα σχετικά με το κατά πόσον το καθεστώς που προβλέπεται στο άρθρο 12 παράγραφος 5 του νόμου TRLIS συνιστούσε ενδεχομένως μέτρο κρατικής ενίσχυσης.

Κατά συνέπεια, από τις απαντήσεις που παρέσχε η Επιτροπή στις γραπτές κοινοβουλευτικές ερωτήσεις θα μπορούσε να συναχθεί ότι καλύπτονταν τόσο οι άμεσες όσο και οι έμμεσες συμμετοχές.

[…]

(199) Επιπροσθέτως, η Επιτροπή θεωρεί ότι, αν και η επικοινωνία μεταξύ των ισπανικών αρχών και της Επιτροπής –στο πλαίσιο της οποίας αποσαφηνίστηκε ότι στην πράξη μπορούσε να εκπίπτει μόνο η χρηματοοικονομική υπεραξία που προκύπτει από τις άμεσες συμμετοχές σε εταιρείες εκμετάλλευσης– δεν αντικατοπτρίζεται στη διατύπωση των αποφάσεων [2011/5 και 2011/282], ωστόσο δεν δημιουργεί για τους δικαιούχους της ενίσχυσης δικαιολογημένη εμπιστοσύνη ότι το άρθρο 12 παράγραφος 5 του νόμου TRLIS καλύπτει επίσης τις έμμεσες συμμετοχές. Οι δικαιούχοι της ενίσχυσης ήταν ήδη ενήμεροι για τη συνεπή και συστηματική διοικητική πρακτική η οποία εξαιρούσε τις έμμεσες συμμετοχές που προέκυπταν μέσω της απόκτησης συμμετοχών σε εταιρεία χαρτοφυλακίου από το πεδίο εφαρμογής του άρθρου 12 παράγραφος 5 του νόμου TRLIS […].»

## Οι διαδικασίες ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου και οι αναιρεσιβαλλόμενες αποφάσεις

### *Η υπόθεση T-826/14*

28 Με προσφυγή με την οποία προέβαλε τέσσερις λόγους ακυρώσεως, το Βασίλειο της Ισπανίας ζήτησε την ακύρωση της επίδικης απόφασης ή, επικουρικώς, της διαταγής ανάκτησης που περιέχει το άρθρο 4 της επίδικης απόφασης.

29 Ο πρώτος λόγος ακυρώσεως αφορούσε παράβαση της υποχρέωσης αιτιολογήσεως.

30 Ο δεύτερος λόγος ακυρώσεως αφορούσε παράβαση του άρθρου 107, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ, λόγω νομικού σφάλματος σχετικά με την προϋπόθεση της επιλεκτικότητας.

31 Με τον τρίτο λόγο ακυρώσεως προβαλλόταν ότι δεν υπήρχε νέα ενίσχυση κατά την έννοια, ιδίως, του άρθρου 108, παράγραφος 3, ΣΛΕΕ.

32 Ο επικουρικώς προβαλλόμενος τέταρτος λόγος ακυρώσεως αφορούσε παραβίαση, μεταξύ άλλων, των αρχών της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης και της ασφάλειας δικαίου.

33 Με τις από 15 Νοεμβρίου 2021 παρατηρήσεις που υπέβαλε στο Γενικό Δικαστήριο, το Βασίλειο της Ισπανίας, λαμβάνοντας υπόψη τις αποφάσεις της 6ης Οκτωβρίου 2021, Sigma Alimentos Exterior κατά Επιτροπής (C-50/19 P, EU:C:2021:792), της 6ης Οκτωβρίου 2021, World Duty Free Group και Ισπανία κατά Επιτροπής (C-51/19 P και C-64/19 P, EU:C:2021:793), της 6ης Οκτωβρίου 2021, Banco Santander κατά Επιτροπής (C-52/19 P, EU:C:2021:794), της 6ης Οκτωβρίου 2021, Banco Santander κ.λπ. κατά Επιτροπής (C-53/19 P και C-65/19 P, EU:C:2021:795), της 6ης Οκτωβρίου 2021, Axa Mediterranean κατά Επιτροπής (C-54/19 P, EU:C:2021:796), και της 6ης Οκτωβρίου 2021, Prosegur Compañía de Seguridad κατά Επιτροπής (C-55/19 P, EU:C:2021:797), παραιτήθηκε από τον πρώτο και τον δεύτερο λόγο ακυρώσεως, αναγνωρίζοντας ότι το Δικαστήριο είχε, με τις εν λόγω αποφάσεις, αποφανθεί επί του επιλεκτικού χαρακτήρα του καθεστώτος του άρθρου 12, παράγραφος 5, του TRLIS και επί της νομιμότητας των αποφάσεων 2011/5 και 2011/282.

34 Με την απόφασή του στην υπόθεση T-826/14, το Γενικό Δικαστήριο δέχθηκε τον τρίτο λόγο ακυρώσεως και ακύρωσε την επίδικη απόφαση.

### *Οι συνεκδικασθείσες υποθέσεις T-12/15, T-158/15 και T-258/15*

35 Με προσφυγές με τις οποίες προέβαλαν τέσσερις λόγους ακυρώσεως, οι Banco Santander SA, Santusa Holding SL (στο εξής: Santusa), Abertis Infraestructuras SA (στο εξής: Abertis), Abertis Telecom Satélites SA και Axa Mediterranean Holding SA (στο εξής: Axa) ζήτησαν την ακύρωση της επίδικης απόφασης.

36 Ο πρώτος λόγος ακυρώσεως αφορούσε παράβαση του άρθρου 107, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ, λόγω νομικού σφάλματος σχετικά με την προϋπόθεση της επιλεκτικότητας.

37 Ο δεύτερος λόγος ακυρώσεως αφορούσε νομικό σφάλμα κατά τον προσδιορισμό των δικαιούχων του φορολογικού καθεστώτος του άρθρου 12, παράγραφος 5, του TRLIS.

38 Με τον τρίτο λόγο ακυρώσεως προβαλλόταν ότι δεν υπήρχε νέα ενίσχυση κατά την έννοια, ιδίως, του άρθρου 108, παράγραφος 3, ΣΛΕΕ.

39 Ο τέταρτος λόγος ακυρώσεως αφορούσε παραβίαση της αρχής της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης, της αρχής του estoppel (ή non venire contra factum proprium) και της αρχής της ασφάλειας δικαίου.

40 Με τις γραπτές παρατηρήσεις που υπέβαλαν στο Γενικό Δικαστήριο στις 15 Νοεμβρίου 2021, οι εταιρίες αυτές, λαμβάνοντας υπόψη τις αποφάσεις των οποίων έγινε μνεία στη σκέψη 33 της παρούσας απόφασης, παραιτήθηκαν από τον πρώτο και τον δεύτερο λόγο ακυρώσεως.

41 Με την απόφασή του στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις T-12/15, T-158/15 και T-258/15, το Γενικό Δικαστήριο δέχθηκε τον τρίτο και τον τέταρτο λόγο ακυρώσεως και ακύρωσε την επίδικη απόφαση.

### *Η υπόθεση T-253/15*

42 Με προσφυγή με την οποία προέβαλε επτά λόγους ακυρώσεως, η Sociedad General de Aguas de Barcelona SA (στο εξής: SGAB) ζήτησε να ακυρωθεί η επίδικη απόφαση και, επικουρικώς, να περιοριστεί η ισχύς της διαταγής ανάκτησης μόνο στις ενισχύσεις οι οποίες στηρίζονταν στο άρθρο 12, παράγραφος 5, του TRLIS.

43 Ο πρώτος λόγος ακυρώσεως αφορούσε παράβαση του άρθρου 107, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ, λόγω νομικού σφάλματος σχετικά με την προϋπόθεση της επιλεκτικότητας.

44 Με τον δεύτερο λόγο ακυρώσεως προβαλλόταν παράβαση του άρθρου 107, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ, κατά το μέτρο που δεν υπήρχε ανταγωνιστικό πλεονέκτημα, δεδομένου ότι η SGAB είχε επιστρέψει το φορολογικό πλεονέκτημα που της είχε χορηγηθεί.

45 Με τον τρίτο λόγο ακυρώσεως προβαλλόταν παράβαση του άρθρου 107, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ, επειδή το φορολογικό καθεστώς του άρθρου 12, παράγραφος 5, του TRLIS συνιστούσε γενικό μέτρο.

46 Με τον τέταρτο, τον πέμπτο, τον έκτο και τον έβδομο λόγο ακυρώσεως προβαλλόταν, αντιστοίχως, ότι δεν υπήρχε νέα ενίσχυση, ότι συνέτρεχε κατάχρηση εξουσίας, ότι η νέα διοικητική ερμηνεία δεν είχε εφαρμογή ως προς την SGAB και ότι είχαν παραβιαστεί οι αρχές της ίσης μεταχείρισης και της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης.

47 Με τις γραπτές παρατηρήσεις που υπέβαλε στο Γενικό Δικαστήριο στις 17 Νοεμβρίου 2021, η SGAB, λαμβάνοντας υπόψη τις αποφάσεις των οποίων έγινε μνεία στη σκέψη 33 της παρούσας απόφασης, παραιτήθηκε από τον πρώτο και τον τρίτο λόγο ακυρώσεως.

48 Με την απόφασή του στην υπόθεση T-253/15, το Γενικό Δικαστήριο δέχθηκε τον τέταρτο και τον έβδομο λόγο ακυρώσεως και ακύρωσε την επίδικη απόφαση.

### *Οι συνεκδικασθείσες υποθέσεις T-256/15 και T-260/15*

49 Με προσφυγές με τις οποίες προέβαλαν έξι λόγους ακυρώσεως, οι Telefónica SA και Iberdrola SA ζήτησαν να ακυρωθεί η επίδικη απόφαση ή, επικουρικώς, να περιοριστεί η ισχύς της διαταγής ανάκτησης που περιέχει το άρθρο 4 της επίδικης απόφασης.

50 Ο πρώτος λόγος ακυρώσεως αφορούσε παράβαση του άρθρου 107, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ, λόγω νομικών σφαλμάτων και πλάνης εκτιμήσεως σχετικά με την προϋπόθεση της επιλεκτικότητας.

51 Με τον δεύτερο λόγο ακυρώσεως προβαλλόταν πλάνη περί το δίκαιο όσον αφορά την προϋπόθεση βλάβης του ανταγωνισμού και του εμπορίου μεταξύ των κρατών μελών.

52 Με τον τρίτο λόγο ακυρώσεως προβάλλονταν νομικά σφάλματα και πλάνη εκτιμήσεως καθόσον η Επιτροπή έκρινε ότι η νέα διοικητική ερμηνεία μπορούσε να αποτελεί νέα ενίσχυση.

53 Με τον τέταρτο λόγο ακυρώσεως προβάλλονταν νομικά σφάλματα και πλάνη εκτιμήσεως καθόσον η Επιτροπή είχε εκτιμήσει ότι οι αποφάσεις 2011/5 και 2011/282 δεν κάλυπταν την απόκτηση έμμεσων συμμετοχών.

54 Ο πέμπτος λόγος ακυρώσεως αφορούσε παραβίαση των αρχών της ασφάλειας δικαίου, του estoppel και της χρηστής διοίκησης.

55 Με τον έκτο λόγο ακυρώσεως προβαλλόταν παραβίαση της αρχής της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης.

56 Με τις γραπτές παρατηρήσεις που υπέβαλαν στο Γενικό Δικαστήριο, στις 13 και 15 Νοεμβρίου 2021, αντιστοίχως, οι προσφεύγουσες στις υποθέσεις T-256/15 και T-260/15, λαμβάνοντας υπόψη τις αποφάσεις των οποίων έγινε μνεία στη σκέψη 33 της παρούσας απόφασης, παραιτήθηκαν από τον πρώτο και τον δεύτερο λόγο ακυρώσεως.

57 Με την απόφασή του στις εν λόγω υποθέσεις, το Γενικό Δικαστήριο δέχθηκε τον τρίτο και τον έκτο λόγο ακυρώσεως και ακύρωσε την επίδικη απόφαση.

***Οι συνεκδικασθείσες υποθέσεις T-252/15 και T-257/15***

58 Με προσφυγές με τις οποίες προέβαλαν, αντιστοίχως, πέντε και τέσσερις λόγους ακυρώσεως, οι Ferrovial SA, Ferrovial Servicios SA, Amey UK plc, αφενός, και η Arcelormittal Spain Holding SL (στο εξής: Arcelormittal Spain), αφετέρου, ζήτησαν την ακύρωση της επίδικης απόφασης ή, επικουρικώς, της διαταγής ανάκτησης που περιέχει το άρθρο 4, παράγραφος 2, της επίδικης απόφασης.

59 Όλες οι προσφεύγουσες προέβαλαν τέσσερις λόγους ακυρώσεως που αφορούσαν παράβαση της υποχρέωσης αιτιολογήσεως, παράβαση του άρθρου 107, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ, λόγω νομικού σφάλματος όσον αφορά την προϋπόθεση της επιλεκτικότητας, απουσία νέας ενίσχυσης και παραβίαση των αρχών της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης, του estoppel και της ασφάλειας δικαίου.

60 Επιπλέον, οι Ferrovial, Ferrovial Servicios και Amey UK προέβαλαν και πέμπτο λόγο ακυρώσεως ο οποίος αφορούσε ακυρότητα της διαταγής ανάκτησης κατά το μέτρο που δεν εξαιρούσε τις συναλλαγές που είχαν πραγματοποιηθεί πριν από τις 10 Μαρτίου 2005.

61 Με τις γραπτές παρατηρήσεις που υπέβαλαν στο Γενικό Δικαστήριο, στις 13 και 15 Νοεμβρίου 2021, αντιστοίχως, οι προσφεύγουσες στις υποθέσεις T-252/15 και T-257/15, λαμβάνοντας υπόψη τις αποφάσεις των οποίων έγινε μνεία στη σκέψη 33 της παρούσας απόφασης, παραιτήθηκαν από τον πρώτο και τον δεύτερο λόγο ακυρώσεως.

62 Με την απόφασή του στις εν λόγω υποθέσεις, το Γενικό Δικαστήριο δέχθηκε τον τρίτο και τον τέταρτο λόγο ακυρώσεως και ακύρωσε την επίδικη απόφαση.

**Αιτήματα των διαδίκων και διαδικασία ενώπιον του Δικαστηρίου**

63 Η Επιτροπή ζητεί από το Δικαστήριο:

– να αναιρέσει τις αναιρεσιβαλλόμενες αποφάσεις·

– να απορρίψει τις προσφυγές και

– να υποχρεώσει τους πρωτοδίκως προσφεύγοντες να φέρουν τα δικαστικά τους έξοδα, καθώς και τα δικαστικά έξοδα στα οποία υποβλήθηκε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή τόσο κατά τη δίκη σε πρώτο βαθμό όσο και κατά την παρούσα αναιρετική διαδικασία.

64 Οι λοιποί διάδικοι ζητούν από το Δικαστήριο:

– να απορρίψει τις αιτήσεις αναιρέσεως και

– να υποχρεώσει την Επιτροπή να φέρει τα δικαστικά της έξοδα, καθώς και τα δικαστικά έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν αυτοί τόσο κατά τη δίκη σε πρώτο βαθμό όσο και κατά την παρούσα αναιρετική διαδικασία.

65 Στις 18 Δεκεμβρίου 2024 ο Πρόεδρος του Δικαστηρίου αποφάσισε τη συνεκδίκαση των υποθέσεων.

**Επί των αιτήσεων αναιρέσεως**

66 Η Επιτροπή προβάλλει δύο λόγους αναιρέσεως προς στήριξη της αιτήσεως αναιρέσεως στην υπόθεση C-776/23 P και τρεις λόγους αναιρέσεως προς στήριξη των αιτήσεων αναιρέσεως στις υποθέσεις C-777/23 P έως C-780/23 P, από τους οποίους οι δύο πρώτοι αντιστοιχούν σε εκείνους που προβάλλει στην υπόθεση C-776/23 P.

***Επί του πρώτου λόγου αναιρέσεως στις υποθέσεις C-776/23 P έως C-780/23 P, με τον οποίο προβάλλεται νομικό σφάλμα ως προς το περιεχόμενο των αποφάσεων 2011/5 και 2011/282***

*Επιχειρήματα των διαδίκων*

67 Κατά την Επιτροπή, είναι εσφαλμένη η κρίση του Γενικού Δικαστηρίου κατά την οποία οι αποφάσεις 2011/5 και 2011/282 αφορούν την απόκτηση τόσο άμεσων όσο και έμμεσων συμμετοχών.

68 Το θεσμικό αυτό όργανο εκθέτει ότι με την επιστολή της 4ης Ιουνίου 2007 ενημερώθηκε ότι το φορολογικό καθεστώς του άρθρου 12, παράγραφος 5, του TRLIS είχε εφαρμογή μόνο στην απόκτηση άμεσων συμμετοχών. Κατά την άποψη της Επιτροπής, οι αποφάσεις 2011/5 και 2011/282 πρέπει να ερμηνεύονται υπό το πρίσμα της πληροφορίας αυτής.

69 Η Επιτροπή επικαλείται, μεταξύ άλλων, τις αποφάσεις της 16ης Δεκεμβρίου 2010, Kahla Thüringen Porzellan κατά Επιτροπής (C-537/08 P, EU:C:2010:769, σκέψη 44), και της 20ής Σεπτεμβρίου 2018, Carrefour Hypermarchés κ.λπ. (C-510/16, EU:C:2018:751, σκέψη 38), από τις οποίες προκύπτει, όπως υποστηρίζει, ότι το περιεχόμενο μιας απόφασης περί κρατικών ενισχύσεων πρέπει να καθορίζεται όχι μόνο με αναφορά στο ίδιο το γράμμα της, αλλά και λαμβανομένων επίσης υπόψη των πληροφοριών που παρέσχε το ενδιαφερόμενο κράτος μέλος.

70 Επομένως, το Γενικό Δικαστήριο υπέπεσε σε νομικό σφάλμα, δεδομένου ότι δεν εφάρμοσε τη νομολογία αυτή, με το σκεπτικό ότι αφορά αποκλειστικά τις περιπτώσεις κατά τις οποίες η Επιτροπή αποφασίζει ότι ένα κοινοποιηθέν καθεστώς ενισχύσεων είναι ασυμβίβαστο με την εσωτερική αγορά. Ως προς το ζήτημα αυτό, η Επιτροπή, επικαλούμενη την απόφαση της 16ης Δεκεμβρίου 2010, Kahla Thüringen Porzellan κατά Επιτροπής (C-537/08 P, EU:C:2010:769, σκέψη 45), υποστηρίζει ότι, κατά την εξέταση καθεστώτος ενισχύσεων, είτε αυτό έχει κοινοποιηθεί είτε όχι, η ίδια οφείλει να στηρίζεται στις πληροφορίες που κοινοποίησε το ενδιαφερόμενο κράτος μέλος, δεδομένου ότι αυτές αποτελούν αναπόσπαστο μέρος του καθεστώτος ενισχύσεων.

71 Κατά την Επιτροπή, το Γενικό Δικαστήριο, διακρίνοντας μεταξύ κοινοποιηθεισών και μη ενισχύσεων, δεν έλαβε εξάλλου υπόψη τη νομολογία κατά την οποία ο έλεγχος που διενεργεί η ίδια προκειμένου να διαπιστώσει αν υφίσταται κρατική ενίσχυση δεν πρέπει να ευνοεί τα κράτη μέλη που καταβάλλουν ενισχύσεις κατά παράβαση του άρθρου 108, παράγραφος 3, ΣΛΕΕ, εις βάρος εκείνων τα οποία κοινοποιούν τις ενισχύσεις κατά το στάδιο του σχεδιασμού τους και δεν τις θέτουν σε εφαρμογή μέχρι η ίδια να εκδώσει την τελική απόφασή της (απόφαση της 4ης Μαρτίου 2021, Επιτροπή κατά Fútbol Club Barcelona, C-362/19 P, EU:C:2021:169, σκέψη 92 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

72 Επιπλέον, η Επιτροπή, στηριζόμενη στο σκεπτικό της απόφασης της 15ης Νοεμβρίου 2011, Επιτροπή και Ισπανία κατά Government of Gibraltar και Ηνωμένου Βασιλείου (C-106/09 P και C-107/09 P, EU:C:2011:732, σκέψη 165), υποστηρίζει ότι μόνον αν αποφασίσει να

παρεκκλίνει από το πεδίο εφαρμογής του καθεστώτος ενισχύσεων όπως αυτό οριοθετείται από το ενδιαφερόμενο κράτος μέλος οφείλει να το αναφέρει στην απόφασή της, αφού παράσχει στο ενδιαφερόμενο κράτος μέλος τη δυνατότητα να υποβάλει τις παρατηρήσεις του επί του ζητήματος αυτού. Εν προκειμένω, στις αποφάσεις 2011/5 και 2011/282 δεν γίνεται μνεία παρέκκλισης, εκ μέρους της Επιτροπής, από την ερμηνεία του εθνικού δικαίου που εκτίθεται στην επιστολή της 4ης Ιουνίου 2007 και, επομένως, το Γενικό Δικαστήριο θα έπρεπε, κατά το θεσμικό αυτό όργανο, να τις ερμηνεύσει υπό την έννοια ότι αφορούν μόνο την απόκτηση άμεσων συμμετοχών.

73 Η Επιτροπή διευκρινίζει ότι το γεγονός ότι οι αποφάσεις 2011/5 και 2011/282 περιέχουν αναφορές στην απόκτηση έμμεσων συμμετοχών οφείλεται στο γράμμα του άρθρου 21 του TRLIS, στο οποίο παραπέμπει το άρθρο 12, παράγραφος 5, του TRLIS. Από τις αναφορές αυτές δεν συνάγεται όμως ότι η έρευνα στην οποία προέβη η Επιτροπή με τις αποφάσεις αυτές καλύπτει και την απόκτηση έμμεσων συμμετοχών. Κατά τα λοιπά, η Επιτροπή παρατηρεί ότι, κατά την ημερομηνία έκδοσης των εν λόγω αποφάσεων, δεν ήταν σε θέση να γνωρίζει ότι θα υιοθετούνταν νέα διοικητική ερμηνεία, η οποία θα επέκτεινε το πεδίο εφαρμογής του καθεστώτος ενισχύσεων του άρθρου 12, παράγραφος 5, του TRLIS και στην απόκτηση έμμεσων συμμετοχών.

74 Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι το Γενικό Δικαστήριο, μη λαμβάνοντας υπόψη, κατά την ερμηνεία των αποφάσεων 2011/5 και 2011/282, τα προαναφερθέντα επιμέρους στοιχεία της νομολογίας για τις κρατικές ενισχύσεις, προέβη σε ερμηνεία η οποία δεν λαμβάνει υπόψη ούτε το πλαίσιο έκδοσης των αποφάσεων αυτών ούτε τον σκοπό των κανόνων περί κρατικών ενισχύσεων. Επομένως, το Γενικό Δικαστήριο παρέκκλινε από τη νομολογία κατά την οποία, για την ερμηνεία διάταξης του δικαίου της Ένωσης πρέπει να λαμβάνονται υπόψη όχι μόνον το γράμμα της, αλλά επίσης το πλαίσιο στο οποίο εντάσσεται και οι σκοποί που επιδιώκονται με τη ρύθμιση της οποίας αποτελεί μέρος.

75 Η Επιτροπή παρατηρεί ότι το μόνο στοιχείο των αποφάσεων 2011/5 και 2011/282 που συνηγορεί υπέρ της άποψης του Βασιλείου της Ισπανίας και των επιχειρήσεων που είναι δικαιούχοι του καθεστώτος ενισχύσεων του άρθρου 12, παράγραφος 5, του TRLIS αφορά τις εξαιρέσεις από την υποχρέωση ανάκτησης. Δεδομένου ότι η υποχρέωση ανάκτησης αποσκοπεί στην εξάλειψη των αποτελεσμάτων της παράνομης εφαρμογής του καθεστώτος ενισχύσεων και είναι, επομένως, προσανατολισμένη στο παρελθόν, είναι κατά μείζονα λόγο σημαντικό να ερμηνευθούν οι αποφάσεις αυτές, συμπεριλαμβανομένων των διατάξεών τους που αναγνωρίζουν τέτοιες εξαιρέσεις, λαμβανομένης υπόψη της αρχικής κατάστασης που περιέγραψαν οι ισπανικές αρχές, της οποίας χαρακτηριστικό ήταν η μη εφαρμογή του επίμαχου καθεστώτος ενισχύσεων στις έμμεσες συμμετοχές.

76 Οι πρωτοδίκως προσφεύγοντες αμφισβητούν τόσο το παραδεκτό όσο και τη βασιμότητα του πρώτου λόγου αναιρέσεως.

77 Υποστηρίζουν, μεταξύ άλλων, ότι ο λόγος αυτός αναιρέσεως είναι απαράδεκτος. Η Επιτροπή επιχειρεί μεν να δημιουργήσει την εντύπωση νομικού σφάλματος, αλλά, στην πραγματικότητα, προβάλλει μόνον επιχειρήματα σχετικά με τα πραγματικά περιστατικά, χωρίς όμως να επικαλείται παραμόρφωσή τους.

78 Ως προς το ζήτημα αυτό, το Βασίλειο της Ισπανίας τονίζει ότι η Επιτροπή στηρίζει κατ' ουσίαν την επιχειρηματολογία της στην ερμηνεία του εθνικού δικαίου η οποία προκύπτει από την επιστολή της 4ης Ιουνίου 2007 και, εν συνεχεία, από τη δεσμευτική γνώμη της 21ης Μαρτίου 2012. Πλην

όμως, στο δίκαιο της Ένωσης, η ερμηνεία του εθνικού δικαίου συνιστά πραγματικό στοιχείο. Συνεπώς, δεν είναι δυνατόν να στηριχθεί στην ερμηνεία του εθνικού δικαίου νομικό σφάλμα στο πλαίσιο αναιρέσεως ενώπιον του Δικαστηρίου.

79 Κατά τις Banco Santander, Santusa, Abertis, Axa, Ferrovial, Serveo Servicios, Amey UK και Arcelormittal Spain, ο πρώτος λόγος αναιρέσεως είναι επίσης απαράδεκτος κατά το μέτρο ιδίως που παραβιάζει την αρχή του δεδικασμένου.

80 Ως προς το ζήτημα αυτό, οι ως άνω εταιρίες παρατηρούν ότι το γεγονός ότι οι αποφάσεις 2011/5 και 2011/282 αφορούν το φορολογικό καθεστώς του άρθρου 12, παράγραφος 5, του TRLIS, χωρίς να διακρίνουν μεταξύ της εφαρμογής του σε άμεσες συμμετοχές ή σε έμμεσες συμμετοχές, έχει διαπιστωθεί με πλείονες αποφάσεις και η κρίση αυτή καλύπτεται, συνεπώς, από δεδικασμένο. Προς στήριξη της άποψής τους, επικαλούνται την απόφαση της 19ης Δεκεμβρίου 2013, Telefónica κατά Επιτροπής (C-274/12 P, EU:C:2013:852), τις σκέψεις 29 και 30 της απόφασης της 15ης Νοεμβρίου 2018, Deutsche Telekom κατά Επιτροπής (T-207/10, EU:T:2018:786), και την απόφαση της 6ης Οκτωβρίου 2021, Banco Santander κ.λπ. κατά Επιτροπής (C-53/19 P και C-65/19 P, EU:C:2021:795). Με τον πρώτο λόγο αναιρέσεως, η Επιτροπή επιδιώκει, κατ' ουσίαν, να επιτύχει την έκδοση απόφασης του Δικαστηρίου με την οποία θα ανατρέπεται διαπίστωση που περιλαμβάνεται στο σκεπτικό απόφασης που έχει ισχύ δεδικασμένου και, επομένως, ο λόγος αυτός αναιρέσεως είναι απαράδεκτος.

81 Οι Telefónica, Iberdrola και Arcelormittal Spain προσθέτουν ότι ο πρώτος λόγος αναιρέσεως είναι επιπλέον και αλυσιτελής, δεδομένου ότι η Επιτροπή δεν αμφισβήτησε ένα σκέλος του σκεπτικού του Γενικού Δικαστηρίου που δικαιολογεί αυτοτελώς την ακύρωση της επίδικης απόφασης, ήτοι τη διαπίστωση ότι με την επίδικη απόφαση ανακλήθηκαν οι αποφάσεις 2011/5 και 2011/282, μολονότι δεν συνέτρεχαν οι προϋποθέσεις ανάκλησης που προβλέπει ο κανονισμός (ΕΚ) 659/1999 του Συμβουλίου, της 22ας Μαρτίου 1999, περί λεπτομερών κανόνων για την εφαρμογή του άρθρου [108 ΣΛΕΕ] (ΕΕ 1999, L 83, σ. 1). Δεδομένου ότι η Επιτροπή δεν αμφισβήτησε τη διαπίστωση αυτή, ο υπό κρίση λόγος αναιρέσεως είναι, κατά την άποψή τους, αλυσιτελής. Ειδικότερα, τα προβαλλόμενα με τον λόγο αυτόν σφάλματα που ενέχουν οι αναιρεσιβαλλόμενες αποφάσεις, ακόμη και αν υποτεθεί ότι υφίστανται, δεν μπορούν να οδηγήσουν στην αναίρεση των αποφάσεων αυτών, δεδομένου ότι η ακύρωση της επίδικης απόφασης δικαιολογείται, εν πάση περιπτώσει, με βάση τη διαπίστωση περί ανακλήσεως των αποφάσεων 2011/5 και 2011/282.

*Εκτίμηση του Δικαστηρίου*

– *Επί του παραδεκτού και της λυσιτέλειας του λόγου αναιρέσεως*

82 Με τον πρώτο λόγο αναιρέσεως, η Επιτροπή προσάπτει στο Γενικό Δικαστήριο ότι ερμήνευσε εσφαλμένως τις αποφάσεις 2011/5 και 2011/282, διότι στηρίχθηκε αποκλειστικά στο γράμμα των αποφάσεων αυτών και, συνεπώς, παρέλειψε να λάβει υπόψη το πλαίσιο εντός του οποίου εκδόθηκαν –στο οποίο περιλαμβάνεται η πληροφορία σχετικά με το περιεχόμενο του εθνικού δικαίου την οποία παρέσχε το Βασίλειο της Ισπανίας πριν από την έκδοσή τους– και τον σκοπό των κανόνων περί κρατικών ενισχύσεων.

83 Επομένως, με τον πρώτο λόγο αναιρέσεως εγείρεται το ζήτημα αν το Γενικό Δικαστήριο παραβίασε τις αρχές που διέπουν την ερμηνεία των πράξεων της Ένωσης, πράγμα που αποτελεί νομικό ζήτημα.

84 Βεβαίως, οι αποφάσεις της 19ης Δεκεμβρίου 2013, Telefónica κατά Επιτροπής (C-274/12 P, EU:C:2013:852, σκέψεις 29 και 30), και της 15ης Νοεμβρίου 2018, Deutsche Telekom κατά Επιτροπής (T-207/10, EU:T:2018:786), ή η απόφαση της 6ης Οκτωβρίου 2021, Banco Santander κ.λπ. κατά Επιτροπής (C-53/19 P και C-65/19 P, EU:C:2021:795), τις οποίες επικαλούνται οι Banco Santander, Santusa, Abertis, Axa, Ferrovial, Serveo Servicios, Amey UK και Arcelormittal Spain, παράγουν δεδικασμένο. Εντούτοις, από το περιεχόμενό τους δεν επιβεβαιώνεται ούτε αναιρείται η άποψη των εταιριών αυτών ότι οι αποφάσεις 2011/5 και 2011/282 αφορούν τόσο την απόκτηση άμεσων συμμετοχών όσο και την απόκτηση έμμεσων συμμετοχών. Επομένως, δεν μπορεί να υποστηριχθεί ότι η Επιτροπή παραβιάζει την αρχή του δεδικασμένου υποστηρίζοντας ότι οι αποφάσεις αυτές αφορούν μόνον την απόκτηση άμεσων συμμετοχών.

85 Κατά το μέτρο που ορισμένοι από τους πρωτοδίκως προσφεύγοντες υποστηρίζουν επίσης ότι ο πρώτος λόγος αναιρέσεως είναι αλυσιτελής, επειδή η Επιτροπή δεν αμφισβητεί την κρίση του Γενικού Δικαστηρίου, η οποία κατά την άποψή τους είναι από μόνη της καθοριστική, ότι η επίδικη απόφαση κατ' ουσίαν ανακαλεί τις αποφάσεις 2011/5 και 2011/282, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι το επιχείρημα αυτό βασίζεται σε εσφαλμένη ερμηνεία του πρώτου λόγου αναιρέσεως. Η Επιτροπή, προβάλλοντας ότι το Γενικό Δικαστήριο υπέπεσε σε νομικό σφάλμα κατά την ερμηνεία των αποφάσεων 2011/5 και 2011/282, υποστηρίζει ότι, αν το Γενικό Δικαστήριο δεν είχε υποπέσει στο σφάλμα αυτό, θα είχε κατ' ανάγκην διαπιστώσει ότι οι εν λόγω αποφάσεις αφορούν αποκλειστικά την απόκτηση άμεσων συμμετοχών. Με την επιχειρηματολογία αυτή, η Επιτροπή εκφράζει με σαφήνεια τη θέση της ότι η επίδικη απόφαση, η οποία αφορά την απόκτηση έμμεσων συμμετοχών, δεν ανακαλεί τις αποφάσεις 2011/5 και 2011/282. Επομένως, δεν μπορεί να υποστηριχθεί ότι το εν λόγω θεσμικό όργανο δεν αμφισβητεί την εκτίμηση του Γενικού Δικαστηρίου ότι η επίδικη απόφαση προβαίνει, κατ' ουσίαν, σε τέτοια ανάκληση.

86 Κατά συνέπεια, ο πρώτος λόγος αναιρέσεως είναι παραδεκτός και δεν είναι αλυσιτελής.

– *Επί της ουσίας*

87 Δεν αμφισβητείται μεταξύ των διαδίκων ότι το άρθρο 12, παράγραφος 5, του TRLIS επέτρεπε, υπό ορισμένες προϋποθέσεις, κατά τον προσδιορισμό του φόρου εταιριών στην Ισπανία, την έκπτωση της υπεραξίας που προέκυπτε από την απόκτηση, εκ μέρους εταιριών με φορολογική έδρα στην Ισπανία, μεριδίων στο κεφάλαιο εταιριών με φορολογική έδρα σε άλλες χώρες.

88 Με τις αποφάσεις 2011/5 και 2011/282, εκ των οποίων η πρώτη εφαρμόζεται στην απόκτηση μεριδίων στο κεφάλαιο εταιριών με φορολογική έδρα σε κράτος μέλος της Ένωσης πλην του Βασιλείου της Ισπανίας και η δεύτερη στην απόκτηση μεριδίων στο κεφάλαιο εταιριών με φορολογική έδρα εκτός της Ένωσης, η Επιτροπή χαρακτήρισε το άρθρο 12, παράγραφος 5, του TRLIS ως καθεστώς κρατικών ενισχύσεων που τέθηκε παρανόμως σε εφαρμογή.

89 Με τις ανωτέρω αποφάσεις, η Επιτροπή διέταξε την παύση της εφαρμογής του καθεστώτος ενισχύσεων και την ανάκτηση των ποσών που αντιστοιχούσαν στις εκπτώσεις που είχαν γίνει κατ' εφαρμογήν του επίμαχου φορολογικού καθεστώτος, ενώ επέτρεψε ταυτόχρονα ρητώς, χάριν προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης, τη συνέχιση της εφαρμογής του επίμαχου φορολογικού καθεστώτος όσον αφορά τις αποκτήσεις άμεσων και έμμεσων συμμετοχών οι οποίες πληρούσαν τις κρίσιμες προϋποθέσεις του καθεστώτος ενισχύσεων πριν την 21η Δεκεμβρίου 2007, ήτοι την ημερομηνία δημοσίευσης της περίληψης της απόφασής της να κινήσει την επίσημη διαδικασία έρευνας. Εξάλλου, η Επιτροπή επέτρεψε τη συνέχιση της εφαρμογής του επίμαχου φορολογικού καθεστώτος όσον αφορά, μεταξύ άλλων, την απόκτηση, το αργότερο έως τις 21 Μαΐου 2011, ήτοι την ημερομηνία δημοσίευσης της απόφασης 2011/282,

συμμετοχών οι οποίες συνδέονταν με τον άμεσο ή έμμεσο έλεγχο της πλειοψηφίας του μετοχικού κεφαλαίου σε αλλοδαπές εταιρίες εγκατεστημένες στην Κίνα, την Ινδία ή σε άλλες χώρες στις οποίες έχει αποδειχθεί ή μπορεί να αποδειχθεί η ύπαρξη σαφών νομικών φραγμών για διασυνοριακές συνενώσεις επιχειρήσεων.

90 Με τις αποφάσεις που μνημονεύονται στη σκέψη 33 της παρούσας απόφασης, το Δικαστήριο απέρριψε τις αιτήσεις αναιρέσεως κατά των αποφάσεων του Γενικού Δικαστηρίου με τις οποίες απορρίφθηκαν οι προσφυγές ακυρώσεως κατά των αποφάσεων 2011/5 και 2011/282.

91 Κατά συνέπεια, με την επιφύλαξη τυχόν αναθεώρησης από το Δικαστήριο των αποφάσεων που μνημονεύονται στη σκέψη 33 της παρούσας απόφασης, η κρίση περί της νομιμότητας των αποφάσεων 2011/5 και 2011/282 είναι αμετάκλητη.

92 Όσον αφορά την ερμηνεία του περιεχομένου των αποφάσεων αυτών, το Γενικό Δικαστήριο έκρινε ορθώς στη σκέψη 46 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης στην υπόθεση C-776/23 P, στη σκέψη 52 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης στην υπόθεση C-777/23 P, στη σκέψη 62 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης στην υπόθεση C-778/23 P, στη σκέψη 53 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης στην υπόθεση C-779/23 P και στη σκέψη 52 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης στην υπόθεση C-780/23 P ότι η αρχή της ασφάλειας δικαίου, η οποία απαιτεί οι κανόνες δικαίου να είναι σαφείς και ακριβείς, τα δε αποτελέσματά τους να μπορούν να προβλεφθούν, για να μπορούν οι ενδιαφερόμενοι να προσανατολίζονται όταν βρίσκονται σε έννομες καταστάσεις και σχέσεις που καλύπτονται από την έννομη τάξη της Ένωσης και να λαμβάνουν ως εκ τούτου τα μέτρα τους, έχει εφαρμογή όταν η Επιτροπή εκδίδει απόφαση περί κρατικών ενισχύσεων.

93 Αυτό ισχύει ιδίως για τις αρνητικές αποφάσεις με τις οποίες η Επιτροπή διατάσσει την παύση και την ανάκτηση ενισχύσεων. Το κράτος μέλος που είναι ο αποδέκτης απόφασης η οποία το υποχρεώνει να ανακτήσει ενισχύσεις οφείλει, δυνάμει του άρθρου 288, τέταρτο εδάφιο, ΣΛΕΕ, να λάβει όλα τα αναγκαία μέτρα για να εξασφαλίσει την εκτέλεση της απόφασης αυτής. Επομένως, είναι αναγκαίο, δυνάμει της αρχής της ασφάλειας δικαίου, μια απόφαση τέτοιου είδους να προσδιορίζει με σαφή, ακριβή και προβλέψιμο τρόπο ποιες είναι οι ενισχύσεις που πρέπει να ανακτηθούν (πρβλ. απόφαση της 8ης Δεκεμβρίου 2011, France Télécom κατά Επιτροπής, C-81/10 P, EU:C:2011:811, σκέψεις 100 έως 104).

94 Εν προκειμένω, όπως προκύπτει ρητώς από το άρθρο 1, παράγραφος 2, της απόφασης 2011/5 και τις αιτιολογικές σκέψεις της 167, 170 και 175 και από το άρθρο 1, παράγραφοι 2 και 4, και την αιτιολογική σκέψη 210 της απόφασης 2011/282, οι προβλεπόμενες από τις αποφάσεις αυτές εξαιρέσεις από τις υποχρεώσεις παύσης και ανάκτησης αφορούν τόσο την απόκτηση άμεσων συμμετοχών οι οποίες καλύπτουν, κατά τις εξηγήσεις της Επιτροπής που παρατίθενται στη σκέψη 21 της παρούσας απόφασης, τη συμμετοχή στο κεφάλαιο άλλης εταιρίας όσο και την απόκτηση έμμεσων συμμετοχών οι οποίες καλύπτουν, κατά τις ίδιες εξηγήσεις, τη συμμετοχή στο κεφάλαιο θυγατρικών εταιριών που βρίσκονται σε δεύτερο ή απώτερο επίπεδο.

95 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Γενικό Δικαστήριο όχι μόνο μπορούσε, αλλά και όφειλε να συναγάγει από το ίδιο το γράμμα των αποφάσεων 2011/5 και 2011/282 ότι αυτές αφορούν την απόκτηση τόσο άμεσων όσο και έμμεσων συμμετοχών. Ερμηνεία των εν λόγω αποφάσεων κατά τρόπο αντίθετο προς το σαφές γράμμα τους θα συνιστούσε παραβίαση της αρχής της ασφάλειας δικαίου, η οποία υπενθυμίζεται ανωτέρω, και θα αντέβαινε επιπλέον στην πάγια νομολογία κατά την οποία, εφόσον το νόημα μιας διατάξεως του δικαίου της Ένωσης προκύπτει χωρίς αμφισημία

από το ίδιο το γράμμα της, ο δικαστής της Ένωσης δεν είναι δυνατόν να αποκλίνει από αυτό (αποφάσεις της 8ης Δεκεμβρίου 2005, ΕΚΤ κατά Γερμανίας, C-220/03, EU:C:2005:748, σκέψη 31, και της 16ης Ιανουαρίου 2025, DYKA Plastics, C-424/23, EU:C:2025:15, σκέψη 37).

96 Κατά τα λοιπά, αντιθέτως προς όσα υποστηρίζει η Επιτροπή, δεν μπορεί να προσαφθεί στο Γενικό Δικαστήριο ότι παρέλειψε να εξετάσει το πλαίσιο εντός του οποίου εκδόθηκαν οι αποφάσεις 2011/5 και 2011/282, και ιδίως την πληροφορία που παρασχέθηκε από τις ισπανικές αρχές με την επιστολή της 4ης Ιουνίου 2007, ή τον σκοπό των κανόνων περί κρατικών ενισχύσεων.

97 Όσον αφορά την πληροφορία που περιέχεται στην επιστολή της 4ης Ιουνίου 2007, κατά την οποία το άρθρο 12, παράγραφος 5, του TRLIS αφορούσε αποκλειστικώς, σύμφωνα με τη διοικητική ερμηνεία που εφάρμοζαν τότε οι ισπανικές αρχές, την απόκτηση άμεσων συμμετοχών, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι το Γενικό Δικαστήριο ενσωμάτωσε το στοιχείο αυτό του γενικότερου πλαισίου στη συλλογιστική του. Αυτό ισχύει, ιδίως, για τις σκέψεις 49 έως 53 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης στην υπόθεση C-776/23 P, τις σκέψεις 55 έως 59 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης στην υπόθεση C-777/23 P, τις σκέψεις 65 έως 69 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης στην υπόθεση C-778/23 P, τις σκέψεις 56 έως 60 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης στην υπόθεση C-779/23 P και τις σκέψεις 55 έως 59 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης στην υπόθεση C-780/23 P.

98 Όπως διαπίστωσε το Γενικό Δικαστήριο στις ως άνω σκέψεις των αναιρεσιβαλλομένων αποφάσεων, η ίδια η Επιτροπή έκρινε, στην αιτιολογική σκέψη 151 της επίδικης απόφασης, ότι η διάκριση μεταξύ της απόκτησης άμεσων συμμετοχών και της απόκτησης έμμεσων συμμετοχών δεν ήταν κρίσιμη για την εκτίμηση που περιλαμβάνεται στις αποφάσεις 2011/5 και 2011/282. Προκύπτει, συνεπώς, ότι με τις αποφάσεις αυτές η Επιτροπή εκτίμησε το άρθρο 12, παράγραφος 5, του TRLIS χωρίς να λάβει υπόψη τη διοικητική ερμηνεία του TRLIS την οποία ακολουθούσαν οι ισπανικές αρχές και της είχαν κοινοποιήσει.

99 Λαμβανομένων υπόψη των ανωτέρω περιστάσεων, δεν είναι αναγκαίο να εξεταστεί, για τους σκοπούς της ερμηνείας των αποφάσεων 2011/5 και 2011/282, το επιχείρημα της Επιτροπής ότι μπορεί να τύχει εφαρμογής εν προκειμένω, παρά το γεγονός ότι αφορά μη κοινοποιηθέν καθεστώς, η μνημονευόμενη στη σκέψη 69 της παρούσας απόφασης νομολογία κατά την οποία το περιεχόμενο μιας απόφασης με την οποία η Επιτροπή δεν προβάλλει αντιρρήσεις όσον αφορά κοινοποιηθέν καθεστώς ενισχύσεων πρέπει να εκτιμάται όχι μόνο σε σχέση με το ίδιο το γράμμα της απόφασης, αλλά και λαμβανομένης υπόψη της κοινοποίησης στην οποία προέβη το ενδιαφερόμενο κράτος μέλος.

100 Όσον αφορά τον σκοπό των κανόνων περί κρατικών ενισχύσεων, πρέπει να γίνει δεκτό ότι, μεταξύ των σκοπών που οι κανόνες αυτοί επιδιώκουν, ο σκοπός της προβλεψιμότητας των εννόμων σχέσεων, που εμπίπτει στην αρχή της ασφάλειας δικαίου, όπως υπενθυμίζεται στη σκέψη 92 της παρούσας απόφασης, έχει ιδιαίτερη σημασία όταν η διαφορά αφορά, όπως εν προκειμένω, την έκδοση από την Επιτροπή πλειόνων διαδοχικών αποφάσεων σχετικά με το ίδιο εθνικό φορολογικό σύστημα. Δεδομένου ότι η Επιτροπή χαρακτήρισε, με την επίδικη απόφαση, τις φορολογικές εκπτώσεις της χρηματοοικονομικής υπεραξίας που προκύπτει από την απόκτηση έμμεσων συμμετοχών ως κρατικές ενισχύσεις και διέταξε την παύση και την ανάκτησή τους, ενώ, υπό την επιφύλαξη της συνδρομής των προϋποθέσεων του άρθρου 1, παράγραφος 2, της απόφασης 2011/5 και του άρθρου 1, παράγραφοι 2 και 4, της απόφασης 2011/282, οι εκπτώσεις αυτές μπορούσαν να εξακολουθήσουν να εφαρμόζονται, το Γενικό Δικαστήριο όφειλε πράγματι

να αποφανθεί υπό το πρίσμα των γενικών αρχών του δικαίου της Ένωσης, μεταξύ των οποίων και η αρχή της ασφάλειας δικαίου, χωρίς να είναι αναγκαίο να εξετάσει εξαντλητικά τους σκοπούς των κανόνων περί κρατικών ενισχύσεων.

101 Κατόπιν του συνόλου των προεκτεθέντων, ο πρώτος λόγος αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί.

### *Επί του δευτέρου λόγου αναιρέσεως στις υποθέσεις C-776/23 P έως C-780/23, με τον οποίο προβάλλεται νομικό σφάλμα σχετικά με την ισχύ δεσμευτικής διοικητικής πρακτικής*

*Επιχειρήματα των διαδίκων*

102 Κατά την Επιτροπή, το Γενικό Δικαστήριο υπέπεσε σε νομικό σφάλμα, κρίνοντας ότι μια νέα διοικητική ερμηνεία δεν μπορεί να διευρύνει το πεδίο εφαρμογής ενός καθεστώτος ενισχύσεων.

103 Η Επιτροπή υπενθυμίζει συναφώς τη νομολογία σύμφωνα με την οποία, κατά την εξέταση του ζητήματος αν ένα μέτρο συνιστά κρατική ενίσχυση, σημασία έχουν τα αποτελέσματά του (πρβλ. αποφάσεις της 22ας Δεκεμβρίου 2008, British Aggregates κατά Επιτροπής, C-487/06 P, EU:C:2008:757, σκέψη 89, και της 21ης Δεκεμβρίου 2016, Επιτροπή κατά Aer Lingus και Ryanair Designated Activity, C-164/15 P και C-165/15 P, EU:C:2016:990, σκέψη 69). Από τη νομολογία του Δικαστηρίου προκύπτει επίσης ότι οι διοικητικές εγκύκλιοι μπορούν να καθορίζουν τα αποτελέσματα ενός καθεστώτος ενισχύσεων (πρβλ. απόφαση της 8ης Νοεμβρίου 2022, Fiat Chrysler Finance Europe κατά Επιτροπής, C-885/19 P και C-898/19 P, EU:C:2022:859, σκέψη 91).

104 Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι, με τις αναιρεσιβαλλόμενες αποφάσεις, το Γενικό Δικαστήριο αναγνώρισε ότι, μέχρι την υιοθέτηση της νέας διοικητικής ερμηνείας, οι ισπανικές αρχές εφάρμοζαν το φορολογικό καθεστώς του άρθρου 12, παράγραφος 5, του TRLIS μόνο στις περιπτώσεις απόκτησης άμεσων συμμετοχών. Το Γενικό Δικαστήριο αναγνώρισε, εξάλλου, ότι η νέα αυτή ερμηνεία δέσμευε τις ισπανικές αρχές οι οποίες, μετά την υιοθέτησή της, εφάρμοζαν το φορολογικό καθεστώς αυτό στις περιπτώσεις απόκτησης έμμεσων συμμετοχών. Υπό τις συνθήκες αυτές, είναι προφανές, κατά την Επιτροπή, ότι το Γενικό Δικαστήριο όφειλε να διαπιστώσει ότι η νέα διοικητική ερμηνεία διεύρυνε το πεδίο εφαρμογής του εν λόγω φορολογικού καθεστώτος.

105 Κατά το μέτρο που το Γενικό Δικαστήριο προέβη στην αντίθετη εκτίμηση για τον λόγο ότι η νέα διοικητική ερμηνεία δεν μπορούσε να διευρύνει το πεδίο εφαρμογής του καθεστώτος ενισχύσεων, δεδομένου ότι δεν δέσμευε τους οικείους φορολογουμένους, η Επιτροπή υποστηρίζει ότι ουδόλως μεταβάλλεται το πεδίο εφαρμογής του καθεστώτος λόγω του γεγονότος ότι ορισμένες επιχειρήσεις ενδέχεται να το ερμήνευαν διαφορετικά και, ως εκ τούτου, να εφάρμοζαν τη φορολογική έκπτωση στην περίπτωση απόκτησης έμμεσων συμμετοχών πριν από την υιοθέτηση της νέας διοικητικής ερμηνείας, πράγμα το οποίο, σε ορισμένες περιπτώσεις, μπορούσε να εκφεύγει του ελέγχου της διοίκησης λόγω του ισχύοντος για τις ισπανικές εταιρίες συστήματος αυτοεκκαθάρισης του φόρου εταιριών.

106 Κατά τα λοιπά, το γεγονός και μόνον ότι κάθε επιχείρηση μπορεί να ερμηνεύει διαφορετικά το πεδίο εφαρμογής ενός καθεστώτος ενισχύσεων και ότι εναπόκειται εν τέλει στα δικαστήρια να διευκρινίσουν ποιο είναι το περιεχόμενό του καταδεικνύει σε ποιον βαθμό είναι απαραίτητο, κατά τη διοικητική διαδικασία που καταλήγει στην έκδοση της απόφασης της Επιτροπής επί του καθεστώτος αυτού ενισχύσεων, να ληφθούν υπόψη οι πληροφορίες που παρέσχε το κράτος μέλος. Το εν λόγω θεσμικό όργανο υπενθυμίζει, συναφώς, ότι το καθεστώς ενισχύσεων του άρθρου 12,

παράγραφος 5, του TRLIS τέθηκε σε ισχύ την 1η Ιανουαρίου 2002. Είναι προφανές ότι η Επιτροπή δεν μπορούσε να αναμένει έως ότου τα εθνικά δικαστήρια αποφανθούν οριστικά επί του περιεχομένου του καθεστώτος αυτού.

107 Οι πρωτοδίκως προσφεύγοντες υποστηρίζουν ότι ο δεύτερος λόγος αναιρέσεως είναι απαράδεκτος, διότι, αφενός, με αυτόν επιδιώκεται, χωρίς να προβάλλεται παραμόρφωση των πραγματικών περιστατικών, η επανεξέταση της ερμηνείας του εθνικού δικαίου στην οποία προέβη το Γενικό Δικαστήριο, όπερ αποτελεί πραγματικό ζήτημα, και, αφετέρου, στηρίζεται σε εσφαλμένη ερμηνεία των αναιρεσιβαλλομένων αποφάσεων.

108 Οι Banco Santander, Santusa, Abertis, Axa και SGAB υποστηρίζουν ότι ο δεύτερος λόγος αναιρέσεως είναι, επιπλέον, αλυσιτελής, επειδή επίμαχο ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου δεν ήταν το ζήτημα αν μια νέα διοικητική ερμηνεία είχε τροποποιήσει το καθεστώς ενισχύσεων του άρθρου 12, παράγραφος 5, του TRLIS, αλλά το ζήτημα αν οι αποφάσεις 2011/5 και 2011/282 αφορούσαν τόσο την απόκτηση άμεσων συμμετοχών όσο και την απόκτηση έμμεσων συμμετοχών.

109 Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι η τυχόν απόρριψη του πρώτου λόγου αναιρέσεως δεν σημαίνει ότι το Δικαστήριο επιβεβαιώνει ότι οι αποφάσεις 2011/5 και 2011/282 καλύπτουν τόσο την απόκτηση άμεσων συμμετοχών όσο και την απόκτηση έμμεσων συμμετοχών, αλλά μόνον ότι το Γενικό Δικαστήριο δεν έσφαλε αφήνοντας ανεφάρμοστη τη νομολογία που διαμορφώθηκε με την απόφαση της 16ης Δεκεμβρίου 2010, Kahla Thüringen Porzellan κατά Επιτροπής (C-537/08 P, EU:C:2010:769). Ως εκ τούτου, ο δεύτερος λόγος αναιρέσεως δεν είναι, κατά την άποψή της, αλυσιτελής.

*Εκτίμηση του Δικαστηρίου*

110 Με τον δεύτερο λόγο αναιρέσεως, η Επιτροπή υποστηρίζει ότι το Γενικό Δικαστήριο, κρίνοντας ότι μια νέα διοικητική ερμηνεία που έχει δεσμευτικό αποτέλεσμα μόνον έναντι της διοίκησης δεν μπορεί να διευρύνει το πεδίο εφαρμογής ενός καθεστώτος ενισχύσεων, δεν έλαβε υπόψη τη νομολογία του Δικαστηρίου που μνημονεύεται στη σκέψη 103 της παρούσας απόφασης, κατά την οποία ο χαρακτηρισμός ενός μέτρου ως κρατικής ενίσχυσης δεν εξαρτάται από τη μορφή του αλλά από τα αποτελέσματά του. Αντιθέτως προς όσα υποστηρίζουν οι πρωτοδίκως προσφεύγοντες, η Επιτροπή δεν αμφισβητεί την ερμηνεία του εθνικού δικαίου από το Γενικό Δικαστήριο χωρίς να προβάλει αιτίαση περί παραμορφώσεως, αλλά προβάλλει νομικό σφάλμα. Ως εκ τούτου, ο δεύτερος λόγος αναιρέσεως είναι παραδεκτός.

111 Τούτου λεχθέντος, όπως προκύπτει από την εξέταση του πρώτου λόγου αναιρέσεως, λαμβανομένων υπόψη των αρχών που διέπουν την ερμηνεία των πράξεων της Ένωσης, το Γενικό Δικαστήριο όχι μόνο μπορούσε, αλλά και όφειλε να διαπιστώσει ότι οι αποφάσεις 2011/5 και 2011/282 αφορούν την απόκτηση τόσο άμεσων όσο και έμμεσων συμμετοχών.

112 Κατά συνέπεια, το δίκαιο της Ένωσης, του οποίου μέρος αποτελεί η αρχή της ασφάλειας δικαίου, αντιτίθεται, όπως ορθώς διαπίστωσε το Γενικό Δικαστήριο, στον χαρακτηρισμό εκ μέρους της Επιτροπής της φορολογικής έκπτωσης της χρηματοοικονομικής υπεραξίας που προκύπτει από την απόκτηση έμμεσων συμμετοχών ως νέας κρατικής ενίσχυσης που τέθηκε παρανόμως σε εφαρμογή.

113 Λαμβανομένου υπόψη του ως άνω συμπεράσματος που προέκυψε από την εξέταση του πρώτου λόγου αναιρέσεως, συνάγεται ότι είναι εσφαλμένη η παραδοχή στην οποία ερείδεται ο δεύτερος λόγος αναιρέσεως κατά την οποία η νέα διοικητική ερμηνεία είχε ως αποτέλεσμα την επέκταση

του φορολογικού καθεστώτος του άρθρου 12, παράγραφος 5, του TRLIS σε κατηγορία συμμετοχών, ήτοι τις έμμεσες συμμετοχές, η οποία δεν καλυπτόταν από τις αποφάσεις 2011/5 και 2011/282.

114 Επομένως, ο δεύτερος λόγος αναιρέσεως δεν είναι ικανός να κλονίσει την ορθότητα των αναιρεσιβαλλομένων αποφάσεων, τούτο δε ακόμη και αν καταδεικνυόταν ότι το Γενικό Δικαστήριο υπέπεσε σε νομικό σφάλμα επειδή δεν αναγνώρισε ότι μια νέα διοικητική ερμηνεία μπορεί, υπό ορισμένες περιστάσεις, να διευρύνει το πεδίο εφαρμογής ενός καθεστώτος ενισχύσεων.

115 Ως εκ τούτου, ο δεύτερος λόγος αναιρέσεως είναι αλυσιτελής.

***Επί του τρίτου λόγου αναιρέσεως στις υποθέσεις C-777/23 P έως C-780/23, με τον οποίο προβάλλεται νομικό σφάλμα κατά την ερμηνεία και την εφαρμογή της αρχής της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης***

*Επιχειρήματα των διαδίκων*

116 Η Επιτροπή υπενθυμίζει ότι, στην αιτιολογική σκέψη 190 της επίδικης απόφασης, εξέθεσε ότι η δικαιολογημένη εμπιστοσύνη που αναγνωρίστηκε με τις αποφάσεις 2011/5 και 2011/282 δεν μπορούσε να καλύπτει την απόκτηση έμμεσων συμμετοχών, δεδομένου ότι αυτές δεν ενέπιπταν στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 12, παράγραφος 5, του TRLIS κατά τον χρόνο έκδοσης των εν λόγω αποφάσεων. Παρατηρεί συναφώς ότι η δικαιολογημένη εμπιστοσύνη μπορεί να βασίζεται μόνο σε αντικειμενικά στοιχεία τα οποία είναι γνωστά κατά τον χρόνο έκδοσης μιας απόφασης και όχι σε μελλοντικά και αβέβαια γεγονότα, όπως εν προκειμένω η υιοθέτηση νέας διοικητικής ερμηνείας.

117 Ως προς το ζήτημα αυτό, η Επιτροπή επισημαίνει ότι, κατά τη νομολογία του Γενικού Δικαστηρίου και ιδίως την απόφαση της 15ης Νοεμβρίου 2018, Deutsche Telekom κατά Επιτροπής (T-207/10, EU:T:2018:786, σκέψη 98), η εφαρμογή της αρχής της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης έχει σκοπό τη διατήρηση υφιστάμενης κατάστασης η οποία έχει δημιουργηθεί εξ ορισμού πριν την πράξη που δημιουργεί εμπιστοσύνη στη διατήρησή της.

118 Το Γενικό Δικαστήριο δεν έλαβε υπόψη την ανωτέρω νομολογία και, ως εκ τούτου, υπέπεσε σε νομικό σφάλμα κατά την ερμηνεία και την εφαρμογή της αρχής της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης, κρίνοντας με τις αναιρεσιβαλλόμενες αποφάσεις ότι, έως τις 21 Δεκεμβρίου 2007, ημερομηνία έκδοσης της απόφασης με την οποία κινήθηκε η επίσημη διαδικασία έρευνας, οι δικαιούχοι του φορολογικού καθεστώτος του άρθρου 12, παράγραφος 5, του TRLIS μπορούσαν δικαιολογημένα να θεωρούν, βάσει των απαντήσεων της Επιτροπής επί των κοινοβουλευτικών ερωτήσεων περί των οποίων γίνεται λόγος στη σκέψη 5 της παρούσας απόφασης, ότι το εν λόγω φορολογικό καθεστώς δεν συνιστούσε κρατική ενίσχυση όσον αφορά τόσο την απόκτηση άμεσων όσο και την απόκτηση έμμεσων συμμετοχών και συνάγοντας από τη διαπίστωση αυτή ότι η Επιτροπή είχε υποπέσει σε νομικό σφάλμα αρνούμενη, με την επίδικη απόφαση, να αναγνωρίσει στους δικαιούχους δικαιολογημένη εμπιστοσύνη όσον αφορά την απόκτηση έμμεσων συμμετοχών.

119 Οι Banco Santander, Santusa, Abertis, Axa, SGAB, Telefónica, Iberdrola, Ferrovial, Serveo Servicios, Amey UK και Arcelormittal Spain αμφισβητούν την ανωτέρω επιχειρηματολογία.

120 Κατά την άποψή τους, ο τρίτος λόγος αναιρέσεως στηρίζεται στην εσφαλμένη παραδοχή ότι η απόκτηση έμμεσων συμμετοχών δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής των αποφάσεων 2011/5 και 2011/282.

121 Κατά συνέπεια, αν το Δικαστήριο κρίνει, στο πλαίσιο της εξέτασης των δύο πρώτων λόγων αναιρέσεως, ότι ορθώς το Γενικό Δικαστήριο έκρινε ότι το πεδίο εφαρμογής των αποφάσεων αυτών περιλαμβάνει την απόκτηση έμμεσων συμμετοχών, ο τρίτος λόγος αναιρέσεως θα καταστεί αλυσιτελής.

*Εκτίμηση του Δικαστηρίου*

122 Όπως προκύπτει από την εξέταση του πρώτου λόγου αναιρέσεως, οι αποφάσεις 2011/5 και 2011/282 πρέπει, λαμβανομένου υπόψη του σαφούς γράμματός τους, να ερμηνευθούν υπό την έννοια ότι η δικαιολογημένη εμπιστοσύνη που αναγνωρίζει με αυτές η Επιτροπή αφορά τόσο την απόκτηση άμεσων όσο και την απόκτηση έμμεσων συμμετοχών.

123 Ως εκ τούτου, ακόμη και αν υποτεθεί ότι το Γενικό Δικαστήριο έσφαλε κατά την ερμηνεία ή την εφαρμογή της αρχής της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης διαπιστώνοντας ότι, έως τις 21 Δεκεμβρίου 2007, οι δικαιούχοι του φορολογικού καθεστώτος του άρθρου 12, παράγραφος 5, του TRLIS μπορούσαν δικαιολογημένα να έχουν την πεποίθηση, βάσει των απαντήσεων της Επιτροπής επί των κοινοβουλευτικών ερωτήσεων περί των οποίων γίνεται λόγος στη σκέψη 5 της παρούσας απόφασης, ότι το εν λόγω φορολογικό καθεστώς δεν συνιστούσε κρατική ενίσχυση, γεγονός παραμένει ότι η ίδια η Επιτροπή διαπίστωσε τέτοια δικαιολογημένη εμπιστοσύνη με τις αποφάσεις 2011/5 και 2011/282, και μάλιστα ρητώς, τόσο για την απόκτηση άμεσων συμμετοχών όσο και για την απόκτηση έμμεσων συμμετοχών.

124 Κατά συνέπεια, η προβαλλόμενη με τον τρίτο λόγο αναιρέσεως εσφαλμένη ερμηνεία ή εφαρμογή της αρχής της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης στην οποία φέρεται να προέβη το Γενικό Δικαστήριο δεν αρκεί για να θεωρηθεί εσφαλμένη η επικυρωθείσα, κατά την εξέταση του πρώτου λόγου αναιρέσεως, ακύρωση της επίδικης απόφασης λόγω παραβίασης της αρχής της ασφάλειας δικαίου.

125 Κατά συνέπεια, ο υπό κρίση λόγος αναιρέσεως είναι αλυσιτελής και πρέπει να απορριφθεί.

126 Δεδομένου ότι κανένας από τους λόγους αναιρέσεως που προβάλλονται με τις αιτήσεις αναιρέσεως δεν μπορεί να γίνει δεκτός, οι αιτήσεις αναιρέσεως πρέπει να απορριφθούν.

**Επί των δικαστικών εξόδων**

127 Κατά το άρθρο 184, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου, όταν η αίτηση αναιρέσεως απορρίπτεται ως αβάσιμη, το Δικαστήριο αποφαίνεται επί των δικαστικών εξόδων.

128 Το άρθρο 138, παράγραφος 1, του Κανονισμού Διαδικασίας, το οποίο εφαρμόζεται στην αναιρετική διαδικασία δυνάμει του άρθρου 184, παράγραφος 1, του Κανονισμού Διαδικασίας, ορίζει ότι ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα έξοδα εφόσον υπάρχει σχετικό αίτημα του νικήσαντος διαδίκου.

129 Δεδομένου ότι το Βασίλειο της Ισπανίας, η Banco Santander, η Santusa, η Abertis, η Axa, η SGAB, η Telefónica, η Iberdrola, η Ferrovial, η Serveo Servicios, η Amey UK και η Arcelormittal Spain ζήτησαν να καταδικαστεί η Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα και η τελευταία ηττήθηκε, η Επιτροπή πρέπει να φέρει, πέραν των δικαστικών εξόδων της, τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν το Βασίλειο της Ισπανίας, η Banco Santander, η Santusa, η Abertis, η Axa, η SGAB, η Telefónica, Iberdrola, η Ferrovial, η Serveo Servicios, η Amey UK και η Arcelormittal Spain στο πλαίσιο της αναιρετικής διαδικασίας.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (όγδοο τμήμα) αποφασίζει:

**1) Απορρίπτει τις αιτήσεις αναιρέσεως στις υποθέσεις C-776/23 P έως C-780/23 P.**

**2) Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή φέρει τα δικαστικά έξοδά της, καθώς και τα δικαστικά έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν το Βασίλειο της Ισπανίας, η Banco Santander SA, η Santusa Holding SL, η Abertis Infraestructuras SA, η Axa Mediterranean Holding SA, η Sociedad General de Aguas de Barcelona SA, η Telefónica SA, η Iberdrola SA, η Ferrovial SE, η Serveo Servicios SA, η Amey UK Ltd και η Arcelormittal Spain Holding SL, στο πλαίσιο της αναιρετικής διαδικασίας.**

(υπογραφές)